

नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन

सेवा कुमारी घिमिरे

रोल नं. १८४३

परीक्षा रोल नं. २८१९५६/०६८

त्रि.वि.दर्ता नं. ९-२-४८०-१५७-२००६

त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह
दोस्रो वर्षको (नेपा.शि.५९८) पाठ्यांशको आवश्यकता परिपूर्तिको लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

२०७०/२०१३

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

त्रि.वि.कीर्तिपुर, काठमाडौं

शोध निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षका छात्रा सेवा कुमारी घिमिरेले नेपाली विषय विशिष्टीकरणको पाठ्याँश ५९८ को प्रयोजनार्थ नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पारेको हो । निकै परिश्रमपूर्वक तयार पारिएको प्रस्तुत शोधकार्य सन्तोषजनक रहेकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७०/०९/११

.....
उपप्रा. श्री दिनेश घिमिरे
नेपाली भाषा शिक्षा विषय
शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग

कीर्तिपुर

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्व विद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षका छात्रा सेवा कुमारी घिमिरेले नेपाली विषय विशिष्टीकरणको पाठ्यांश ५९८ को प्रयोजनार्थ प्रस्तुत नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र स्नातकोत्तर तह नेपाली विषयको निम्ति उपयुक्त/ सन्तोषजनक भहेकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

मूल्याङ्कन समिति

नाम	हस्ताक्षर
(१) प्रा.डा. सुषमा आचार्य (विभागीय प्रमुख)
(२) प्रा. महेश्वर न्यौपाने (विषय विशेषज्ञ)
(३) उपप्रा. दिनेश घिमिरे (शोध निर्देशक)

मिति : २०७०/०९/११

कृतज्ञताज्ञापन

‘नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन’ शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र आदरणीय गुरु उपप्रा. दिनेश घिमिरेको निर्देशनमा तयार पारेकी छु । आफ्नो व्यस्त समयको बावजूद पनि मलाई कुशल निर्देशन र आवश्यक सरसल्लाह दिनु हुने शोध निर्देशकज्यूमा सर्वप्रथम हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यसै गरी शोध प्रस्तावलाई विभागीय स्वीकृति प्रदान गरी शोधकार्य गर्न अनुमति दिनुहुने विभागीय प्रमुख प्रा.डा. सुषमा आचार्य र प्रा.डा. पारसमणि भण्डारीज्यूमा पनि हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा सुरुदेखि अन्त्यसम्म सहयोग पुऱ्याउनु हुने नेपाली भाषा शिक्षा विभागका विभागीय प्रमुख लगायत विभागका सम्पूर्ण गुरुहरूप्रति हृदयदेखि नै आभार प्रकट गर्दछु ।

आफूले सधैं दश नङ्गा खियाएर भएपनि तन, मन, धन खर्च गरेर सधैं मेरो पढाइमा हौसला दिनुहुने बुबा हरिलाल घिमिरे र आमा लिला घिमिरे लगायत दाजुहरू रामचन्द्र घिमिरे, ऋषिराम घिमिरेप्रति हृदयदेखि नै हार्दिक आभार टक्याउन चाहन्छु । त्यस्तै सधैं पाइला पाइलामा सहयोग सुभाब, सल्लाह र हौसला प्रदान गर्नुहुने श्रीमान् सागर सापकोटाप्रति पनि हृदयदेखि नै हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

प्रस्तुत शोधपत्र लेखन र अध्ययनका क्रममा अमूल्य प्रेरणा, सल्लाह र सहयोग गर्नु हुने सम्पूर्ण साथीहरूप्रति हार्दिक आभार सहित धन्यवाद दिन चाहन्छु । यसै गरी अध्ययनको क्रममा तथ्याङ्क सङ्कलनमा सहयोग गर्ने विभिन्न विद्यालय र विद्यालयका गुरुवर्गप्रति पनि धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

अन्त्यमा छिटो छरितो कम्प्युटर टङ्कन गरी सहयोग गर्ने समकक्षी साथी श्री नरेन्द्र बोगटीप्रति धन्यवाद दिँदै प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रि.वि. नेपाली भाषा शिक्षा विभाग समक्ष पेस गर्दछु ।

मिति: २०७०/०९/११

शोधार्थी

सेवा कुमारी घिमिरे

शोधसार

शोधशीर्षक	:	नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन
शोधार्थी	:	सेवा कुमारी घिमिरे
शोधनिर्देशक	:	उपप्रा. दिनेश घिमिरे
विभाग/क्याम्पस	:	नेपाली भाषा शिक्षा विभाग त्रि.वि.कीर्तिपुर ।
शैक्षिक वर्ष	:	२०६७/०६९
पृष्ठ	:	८३+२८
जम्मा अध्याय	:	छ

शोध प्रक्रिया

प्रस्तुत शोधपत्र 'नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन' शीर्षकमा आधारित भएर शोध कार्यलाई अगाडि बढाउने प्रयास गरिएको छ । उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययनका क्रममा नवलपरासी जिल्लाको श्री जनसेवा मा.वि. लाई केन्द्रबिन्दु बनाएर उत्तर पुस्तिका सङ्कलन गर्ने काम सुरु गरियो र परीक्षा सञ्चालन गरियो । यसै क्रममा क्षेत्रगत आधारमा विभिन्न ठाँउका विद्यालयमा शिक्षकहरूको परीक्षण मार्फत क्षेत्रिय अध्ययन विधिलाई अगाडि बढाइएको छ । यस प्रकार अध्ययनलाई सार्थक निष्कर्षमा पुऱ्याउन जनसङ्ख्याको पहिचान, प्रतिनिधि नमुना, सामग्री निर्माण, जस्ता अध्ययन विधिहरूलाई समावेश गरिएको छ । नि.मा.वि. तहका शिक्षकहरूको नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त कूल प्राप्ताङ्कको तुलना गर्नु, भिन्न शिक्षकहरूबाट परीक्षण भएको समान विषयगत उत्तर पुस्तिकाको प्रश्नगत प्राप्ताङ्कको अध्ययन गर्नु, भिन्नता पाइए त्यसका कारण र न्यूनीकरणका उपायहरू पत्ता लगाउनु यस शोध कार्यका उद्देश्यहरू रहेका छन् । यस शोध पत्रलाई पाँच अध्यायमा विभाजन गरिएको छ । तथ्याङ्क सङ्कलन गरी उक्त विद्यालयका उच्च, मध्यम र निम्न गरी तिन जना छात्र-छात्राहरूको उत्तर पुस्तिकालाई परीक्षण गर्नको लागि विभिन्न सरकारी र निजी विद्यालयहरू समावेश गरी तिनै विद्यालयहरूमा कार्यरत नेपाली विषयका १५ जना स्थायी र अस्थायी शिक्षकहरूलाई

परीक्षण गर्न दिइयो । सबै शिक्षक शिक्षिकाहरू तालिम प्राप्त नभई केही तालिम अप्राप्त शिक्षक शिक्षिकाहरूलाई पनि उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्न दिइयो तत्पश्चात् निष्कर्ष र सुभावहरू दिइएको छ ।

निष्कर्ष :

- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा अनिवार्य रूपमा रातो मसीको प्रयोग नभई कालो मसीको पनि प्रयोग भएको,
- परीक्षणका क्रममा सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा कुनै कुनै शिक्षकहरूबाट पूर्णाङ्क जति दिइएको छ उत्तीर्णाङ्क पनि त्यति नै दिइएको,
- उत्तर पुस्तिकाको दायाँ वा बायाँ किनारमध्ये दायाँ किनारमा मात्र अङ्क प्रदान नगरी जहाँ पायो त्यही अङ्क प्रदान गरिएको,
- उत्तर पुस्तिका भित्रका सबै प्रश्नहरूको परीक्षण र तिनको सङ्ख्या गणना गरी सो अनुरूप नै बाहिरी पृष्ठमा अङ्क चढाउने काम गरिएको,
- आवश्यकताभन्दा बढी प्रश्नको उत्तरलाई रद्द गरी X चिन्हले काटिएको,
- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा एउटै लिपि देवनागरी लिपिमा मात्र अङ्क प्रदान गरिएको,
- परीक्षकले उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा उत्तर कुञ्जिकाको प्रयोग नगरेको,
- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा व्याकरणमा समेत एक रूपताका साथ अङ्क प्रदान नगरिएको,
- तालिम प्राप्त र अप्राप्त शिक्षकहरूका बिचमा उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा फरकपन देखा परेको,
- त्यस्तै सरकारी र निजी विद्यालयका शिक्षकहरूले उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा पनि फरक फरक नतिजा देखा परेको,
- परीक्षणलाई हल्का रूपमा लिएर कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू पनि छन् भने पूर्णाङ्कमा जति अङ्क तोकेको छ त्यति नै अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू पनि देखा परेका,

विषयसूची

शीर्षक	पेज नं.
अध्याय एक : शोध परिचय	१-४
१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याकथन	२
१.३ शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.४ अध्ययनको औचित्य	३
१.५ अध्ययनको सीमाङ्कन	३
१.६ शोधपत्रको रूपरेखा	४
अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा	५-७
२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा	५
२.२ पूर्व अध्ययनको महत्त्व	६
अध्याय तिन : अध्ययन विधि र शोध प्रक्रिया	८-११
३.१ अध्ययन विधि	८
३.२ जनसङ्ख्याको पहिचान	९
३.३ प्रतिनिधि नमुना	९
३.४ सामग्री निर्माण	९
३.५ तथ्याङ्क सङ्कलन	१०
३.६ व्याख्या विश्लेषण	१०
३.७ सारांश	११
अध्ययाय चार : सैद्धान्तिक/धारणात्मक रूपरेखा	१२-२४
४.१ परिचय	१२
४.२ परीक्षकमा हुनु पर्ने गुणहरू	१४
४.३ परीक्षण सम्बन्धी समस्या र निराकरणका उपायहरू	१५
४.४ उत्तर पुस्तिका परीक्षणका विधिहरू	१५
४.४.१ बुँदागत अङ्क मापन	१६

४.४.२ प्रश्नगत अङ्क मापन	१६
४.४.३ समूहगत अङ्क मापन	१७
४.४.४ बहुपरीक्षकद्वारा अङ्क मापन	१७
४.५ उत्तर पुस्तिकाको अङ्कन कार्य	१७
४.५.१ विषयगत प्रश्न पत्रको उत्तर पुस्तिका परीक्षण	१८
४.५.२ वस्तुगत प्रश्न पत्रको अङ्कन कार्य	२१
४.६ भाषिक परीक्षण योजना	२१
४.७ भाषिक परीक्षणका सन्दर्भमा विषयगत प्रश्नहरूको अङ्क मापन	२२
४.८ सारांश	२४
अध्याय पाँच : व्याख्या तथा विश्लेषण	२५-७९
५.१ परिचय	२५
५.१.१ पहिलो उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण	२५
५.१.२ दोस्रो उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण	४१
५.१.३ तेस्रो उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण	५८
५.२ कूल प्राप्ताङ्क बिचको तुलना	७७
५.३ उत्तर पुस्तिका परीक्षणमा फरक आउनाका कारणहरू	७९
अध्याय छ : उपसंहार	८०-८१
६.१ निष्कर्ष	८०
६.२ सुभाब	८१

सन्दर्भसूची

परिशिष्ट

व्यक्तिवृत्त

तालिका सूची

तालिका नं.	विवरण	पेज नं.
तालिका नं. १	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	२६
तालिका नं. २	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	२६
तालिका नं. ३	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	२७
तालिका नं. ४	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	२८
तालिका नं. ५	विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस्	२९
तालिका नं. ६	छोटो उत्तर दिनु होस्	३०
तालिका नं. ७	अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस्	३१
तालिका नं. ८	भाव विस्तार गर्नु होस्	३२
तालिका नं. ९	सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस्	३३
तालिका नं. १०	छोटो कथा लेख्नु होस्	३४
तालिका नं. ११	निबन्ध लेख्नु होस्	३५
तालिका नं. १२	कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस्	३६
तालिका नं. १३	पदवर्ग छुट्याउनु होस्	३६
तालिका नं. १४	खाली ठाउँ भर्नु होस्	३७
तालिका नं. १५	वाक्य परिवर्तन गर्नु होस्	३७
तालिका नं. १६	कारक पहिचान गरी लेख्नु होस्	३८
तालिका नं. १७	शब्द छान्नी खाली ठाउँ भर्नु होस्	३९
तालिका नं. १८	अर्थ लेख्नु होस्	३९
तालिका नं. १९	वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस्	४०
तालिका नं. २०	शुद्ध गरी सार्नु होस्	४१
तालिका नं. २१	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	४२
तालिका नं. २२	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	४३

तालिका नं. २३	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	४४
तालिका नं. २४	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	४४
तालिका नं. २५	विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस्	४५
तालिका नं. २६	छोटो उत्तर दिनु होस्	४६
तालिका नं. २७	अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस्	४७
तालिका नं. २८	भाव विस्तार गर्नु होस्	४८
तालिका नं. २९	सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस्	४९
तालिका नं. ३०	छोटो कथा लेख्नु होस्	५०
तालिका नं. ३१	निबन्ध लेख्नु होस्	५१
तालिका नं. ३२	कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस्	५२
तालिका नं. ३३	पदवर्ग छुट्याउनु होस्	५२
तालिका नं. ३४	खाली ठाउँ भर्नु होस्	५३
तालिका नं. ३५	वाक्य परिवर्तन गर्नु होस्	५४
तालिका नं. ३६	कारक पहिचान गरी लेख्नु होस्	५५
तालिका नं. ३७	शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नु होस्	५५
तालिका नं. ३८	अर्थ लेख्नु होस्	५६
तालिका नं. ३९	वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस्	५७
तालिका नं. ४०	शुद्ध गरी सार्नु होस्	५७
तालिका नं. ४१	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	५८
तालिका नं. ४२	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	५९
तालिका नं. ४३	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	६०
तालिका नं. ४४	संक्षिप्त उत्तर दिनु होस्	६१
तालिका नं. ४५	विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस्	६२
तालिका नं. ४६	छोटो उत्तर दिनु होस्	६३
तालिका नं. ४७	अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस्	६४
तालिका नं. ४८	भाव विस्तार गर्नु होस्	६५
तालिका नं. ४९	सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस्	६६
तालिका नं. ५०	छोटो कथा लेख्नु होस्	६७

तालिका नं. ५१	निबन्ध लेख्नु होस्	६८
तालिका नं. ५२	कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस्	६९
तालिका नं. ५३	पदवर्ग छुट्याउनु होस्	७०
तालिका नं. ५४	खाली ठाउँ भर्नु होस्	७१
तालिका नं. ५५	वाक्य परिवर्तन गर्नु होस्	७२
तालिका नं. ५६	कारक पहिचान गरी लेख्नु होस्	७३
तालिका नं. ५७	शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नु होस्	७४
तालिका नं. ५८	अर्थ लेख्नु होस्	७४
तालिका नं. ५९	वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस्	७५
तालिका नं. ६०	शुद्ध गरी सार्नु होस्	७६
तालिका नं. ६१	कुल प्राप्ताङ्क बिचको तुलना	७७

सङ्क्षेप र पूर्ण रूप

त्रि.वि.वि.	त्रिभुवन विश्व विद्यालय
नेपा.	नेपाली
शि.	शिक्षा
वि.सं.	विक्रम संवत्
स.प्रा.	सह प्राध्यापक
प्रा.	प्राध्यापक
डा.	डाक्टर
रो.नं.	रोल नम्बर
द.नं.	दर्ता नम्बर
नि.मा.वि.	निम्न माध्यमिक विद्यालय
मा.वि.	माध्यमिक विद्यालय
उ.मा.वि.	उच्च माध्यमिक विद्यालय
नं.	नम्बर
क्र.सं.	क्रम सङ्ख्या
प्र.सं.	प्रश्न सङ्ख्या
ज.ब.रा.	जङ्ग बहादुर राणा
प्रा.	प्राप्ताङ्क

अध्याय एक

शोध परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

भाषा मानवीय विचार आदान प्रदान गर्ने सशक्त माध्यम हो । समाजका मानिसहरू भाषाकै माध्यमबाट एक आपसमा भावनाहरू साटासाट गर्दछन् । यसैले भाषा सामाजिक वस्तु पनि हो । कुनै पनि व्यक्तिले घर परिवार तथा समाजबाट भाषा आर्जन गर्दछ ।

कुनै पनि भाषाका मौखिक र लिखित गरी दुई माध्यम हुन्छन् । भाषाको मौखिक रूप सुन्ने र बोल्ने (श्रव्यात्मक) प्रक्रियामा आधारित हुन्छ भने भाषाको लिखित रूप दृश्यात्मक किसिमको हुन्छ । त्यसैले लिखित रूपमा वक्ता र स्रोताको सामिप्य चाहिँदैन । यसबाट मानवीय विचार र भावनाहरूलाई सङ्ग्रह गरेर कालान्तरसम्म राख्न सकिन्छ । लिखित भाषाबाटै मानवले ज्ञान विज्ञानका क्षेत्रमा उपलब्ध गरेका प्राप्ति र उपादेयताहरूलाई सुरक्षित गरेर राख्न सकिन्छ र तिनको अध्ययन र प्रयोग गरेर युग-युगान्तर सम्म मानवीय सभ्यताको विकासमा ठुलो टेवा पुऱ्याउन सकिन्छ । त्यसैले भाषाको लेख्य माध्यम सिक्नु अनिवार्य हुन जान्छ । साक्षर बनेर लेखपढ गर्न जानी भाषालाई विभिन्न उद्देश्यका लागि उपयोग गर्न सक्ने क्षमता प्राप्त गर्न शिक्षामा लेख्य भाषाको अधिक महत्व हुन्छ ।

भाषा सिपमूलक विषय हो । भाषिक सिप मूलतः दुई वटा हुन्छन् : ग्रहण र अभिव्यक्ति सिप । ग्रहण भनेको आदानात्मक सिप हो भने अभिव्यक्ति भनेको प्रदानात्मक सिप हो । ग्रहण सिपभित्र श्रुति र पठन सिप पर्दछन् भने अभिव्यक्ति सिपभित्र वाक् र लेखन सिप पर्दछन् । मनका अन्तर भावनाहरूलाई ध्वन्यात्मक सङ्केतका माध्यमले अभिव्यक्त गर्दा मौखिक भाषा र ध्वन्यात्मक सङ्केतहरूलाई लिपिको उपयोग गरेर अभिव्यक्त गर्दा लिखित भाषा तयार हुन्छ । बोलेर विचार विनिमय गर्न नसकिने स्थितिमा लेखनको सहायता लिइन्छ । लिखित भाषा स्थायी किसिमको हुन्छ । यसमा समय र स्थानको सिमा हुँदैन । व्यक्तिले आफूले अनुभव र ज्ञान गरेका कुराहरूलाई अरु समक्ष प्रस्तुत गर्न, ती कुराहरूलाई सम्झनामा राखि राख्न अथवा साँची राख्न र भविष्यमा आफू र अरूका लागि समेत उपयोगी बनाउन लेखन कलाले मदत गर्दछ र हाम्रो दैनिक व्यवहारमा पनि ठुलो भूमिका राख्दछ ।

१.२ समस्या कथन

अनुसन्धान एउटा जटिल कार्य हो । अनुसन्धान भन्ने वित्तिकै समस्याको उत्खननलाई बुझिन्छ । कुनै कार्य वा क्षेत्रमा कुनै पनि कुराको अनुसन्धेय समस्या नभई अनुसन्धान हुँदैन । जबसम्म समस्याको पहिचान हुँदैन तबसम्म समाधान त के खोज नै के का लागि भन्ने प्रश्न उत्पन्न हुन्छ । प्रस्तुत शोधपत्रमा शीर्षकसँग सम्बन्धित निम्न लिखित समस्याहरू रहेका छन् :

- क) नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अवस्था कस्तो छ ?
- ख) भिन्न शिक्षकहरूको विषयगत परीक्षणविच के कस्तो फरक पाइन्छ ?
- ग) विभिन्न शिक्षकहरूले परीक्षण गरेको एउटै उत्तर पुस्तिकाका विचमा के कति भिन्नता पाउन सकिन्छ ?
- घ) भिन्नता पाइए त्यसको न्यूनीकरणका लागि के कस्ता उपायहरू अपनाउन सकिन्छ ?

१.३ शोधकार्यको उद्देश्य

समस्या कथन अन्तर्गत देखिएका समस्याहरूको समाधान गर्ने योजना नै उद्देश्य हो । विना उद्देश्यको यात्रा निरर्थक भए जस्तै उद्देश्यविनाको अनुसन्धान कार्य पनि निरर्थक हुन जान्छ । प्रस्तुत अध्ययनका उद्देश्यहरू निम्न लिखित रहेका छन् :

- क) नि.मा.वि. तहका शिक्षकहरूको नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त कूल प्राप्ताङ्कको तुलना गर्नु ।
- ख) भिन्न शिक्षकहरूबाट परीक्षण भएको समान विषयगत उत्तर पुस्तिकाको प्रश्नगत प्राप्ताङ्कको अध्ययन गर्नु ।
- ग) भिन्नता पाइए त्यसका कारण र न्यूनीकरणका उपायहरू पत्ता लगाउनु ।

१.४ अध्ययनको औचित्य

अनुसन्धान नयाँ ज्ञानको वृद्धि गर्ने र ज्ञानको भण्डारमा योगदान दिने अनि निश्चित, व्यवस्थित, वैज्ञानिक र तथ्यपरक हुन्छ। कुनै पनि अध्ययन खोज र आविष्कार सबैका आफ्नै औचित्य र महत्त्व हुन्छन्। शोधपत्रमा शोधार्थीहरूले आफूले गर्ने लागेको शोधको औचित्यमाथि प्रकाश पार्नु नै शोधको औचित्य हो। प्रस्तुत अध्ययनपछि परीक्षण प्रक्रियामा त्रुटि वा गल्ती गरेको भए सो कुरा पत्ता लगाई त्यसमा न्यूनता ल्याई परीक्षण कार्यमा वैधता एवम् एकरूपता प्रदान गर्न सहयोग पुऱ्याउनु यस शोधपत्रको औचित्य हो।

त्यस्तै उत्तर पुस्तिका परीक्षण कार्यसँग सम्बन्धित अध्ययन अनुसन्धान गर्ने सबैका लागि प्रस्तुत अध्ययनले सहयोग पुऱ्याउने छ। त्यस्तै विद्यालयका शिक्षक, प्रशासक, नीति निर्माता सबैका लागि यस अध्ययनले सहयोग पुग्ने देखिन्छ। यसरी शोधको औचित्य पुष्टि भइ सकेपछि त्यस शोधकार्यको प्राज्ञिक चुनौती र व्यावहारिक उद्देश्य समेत स्पष्ट हुन जान्छ।

उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययनका क्षेत्रमा त्रिभुवन विश्व विद्यालयको शिक्षा शास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तहमा प्रश्नपत्र विश्लेषण र अन्य विधाहरूमा शोधकार्यहरू भएका तथ्यहरू फेला पार्न सकिन्छ तर उत्तर पुस्तिका परीक्षणका क्रममा यो अध्ययन पहिलो हो। आजसम्म कसैले पनि 'उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन' शीर्षकमा अध्ययन अनुसन्धान नगरेको हुनाले यसको अध्ययन गर्नु औचित्यपूर्ण ठानिएको छ।

१.५ अध्ययनको सीमाङ्कन

प्रस्तावित शोधपत्रलाई निम्नानुसार सीमाङ्कन गरिएको छ :

- क) नवलपरासी जिल्लाका नि.मा.वि तहमा अध्यापन गराउने नेपाली विषयका शिक्षकहरूमा सीमित गरिएको छ।
- ख) निजी र सरकारी विद्यालयका कक्षा ८ मा अध्यापन गर्ने जम्मा १५ जना शिक्षकहरूलाई मात्र समेटिएको छ।

ग) उक्त शिक्षकहरूको उत्तर पुस्तिका परीक्षण शैलीबाट प्राप्त तथ्याङ्कको व्याख्या विश्लेषणमा यस शोध कार्य आधारित रहेको छ ।

१.६ शोधपत्रको रूपरेखा

अध्याय एक : शोध परिचय

अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा

अध्याय तिन : विधि र अध्ययन प्रक्रिया

अध्याय चार : सैद्धान्तिक/धारणात्मक रूपरेखा

अध्याय पाँच : व्याख्या तथा विश्लेषण

अध्याय छ : निष्कर्ष र सुझाव

सन्दर्भ सूची

परिशिष्ट

व्यक्तिवृत

अध्याय दुई

पूर्वकार्यको समीक्षा

२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा

उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी व्यापक अध्ययन नभए तापनि छिटफुट रूपमा केही समीक्षा भएका छन् । यहाँ उत्तर पुस्तिका परीक्षणसँग सम्बन्धित भएर गरिएको समीक्षालाई प्रस्तुत गरिएको छ :

राजेन्द्र प्रसाद पौडेलले (सम्प्रेषण अङ्क ५,२०६५)मा सङ्कलित प्रश्नपत्र, परीक्षा उत्तर पुस्तिका परीक्षण र सम्परीक्षण शीर्षकको लेखमा परीक्षा पश्चात् अपेक्षित उद्देश्य हासिल भयो वा भएन भन्ने सम्बन्धमा विद्यार्थीले लेखेका उत्तरलाई व्यवस्थित रूपले जाँचे कार्यलाई उत्तर पुस्तिका परीक्षण भनिन्छ भनेर परीक्षणको परिचय दिइएको पाइन्छ । साथै उत्तर पुस्तिका परीक्षणका क्रममा परीक्षणमा अनिवार्य रूपमा रातो मसीको प्रयोग गर्ने, उत्तर पुस्तिकाको दायाँ र बायाँ किनारामध्ये दायाँ किनारामा मात्र अङ्क प्रदान गर्ने, प्राप्ताङ्कलाई कूलयोगका रूपमा जोड्दा उत्तर पुस्तिकाको पहिलो वा अन्तिम दुवैपट्टिबाट जोड्ने र अन्त्यमा भित्री र बाहिरी पानामा निहित अङ्कमा एकरूपता छ वा छैन पुनः जाँचे, उत्तर पुस्तिका भित्रका सबै प्रश्नहरूको परीक्षण र तिनको सङ्ख्या गणना गरी सो अनुरूप बाहिरी पृष्ठमा अङ्क चढाउने र कूल प्राप्ताङ्कलाई अक्षरमा लेख्ने, खाली पाना पछि पनि कतै प्रश्नको उत्तर गरेको छ कि जाँचे साथै खाली पानाहरू छन् भने ठाडो धर्काले काटि दिने आदि जस्ता कुराहरूमा ध्यान दिनु पर्ने उल्लेख गरिएको पाइन्छ ।

स्वयम् प्रकाश ज.व.रा. र अन्यद्वारा (२०६७) शिक्षामा मापन तथा मूल्याङ्कन शीर्षकमा विषयगत प्रश्नपत्रको उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्ने विधिहरू उल्लेख गरिएको पाइन्छ । विषयगत प्रश्नपत्रको उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्ने विधिहरू अन्तर्गत अपेक्षित उत्तरहरूको बुँदाको रूपरेखा पहिला नै तयार पार्ने, उपयुक्त अङ्कन विधिको प्रयोग गर्ने भनी उल्लेख गरिएको छ ।

केदार प्रसाद शर्मा र माधव प्रसाद पौडेलले (२०६८)नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षणमा प्रश्न निर्माण तथा परीक्षण र मापनका प्रमुख विधिहरूको चर्चा गरिएको पाइन्छ । प्रश्न निर्माण तथा परीक्षण र मापनका प्रमुख विधिहरू अन्तर्गत बुँदागत अङ्क,

प्रश्नगत अङ्क मापन, समूहगत अङ्क मापन र बहुपरीक्षकद्वारा अङ्क मापन भनी उल्लेख गरिएको छ ।

पौडेल माधवप्रसाद (२०६७) **भाषिक मूल्याङ्कन** मा परीक्षण अङ्कन वा मापन विधि, प्रविधि र तिनको प्रयोग शीर्षकमा बुँदागत अङ्क, प्रश्नगत अङ्क मापन, समूहगत अङ्क मापन र बहुपरीक्षकद्वारा अङ्क मापन भनी उल्लेख गरेको पाइन्छ । अङ्कन वा मापनका केही थप धारणा र प्रविधिहरू भनी यान्त्रिक पक्ष शब्द छनोट तथा प्रयोग, व्याकरण, शैली र सङ्गठन र विषय वस्तुको ज्ञान र अवधारणाहरू उल्लेख गरिएको पाइन्छ ।

स्वयम् प्रकाश ज.ब. रा. र अन्यद्वारा (२०६८) **शैक्षणिक मूल्याङ्कन**मा उत्तर पुस्तिकाको अङ्कन कार्य गर्ने शीर्षकमा विषयगत प्रश्नपत्रको उत्तर पुस्तिका परीक्षण र वस्तुगत प्रश्नपत्रको अङ्कन कार्य उल्लेख गर्ने क्रममा यसको उल्लेख गरिएको पाइन्छ । वस्तुगत प्रश्नपत्रको उत्तर पुस्तिका परीक्षण अन्तर्गत परीक्षाको अङ्कन कार्यमा अपेक्षित उत्तरहरूको बुँदाको रूपरेखा पहिला नै तयार पार्ने, उपयुक्त अङ्कन विधिको प्रयोग गर्ने भनी उल्लेख गरिएको पाइन्छ । वस्तुगत प्रश्नपत्रको उत्तर पुस्तिका परीक्षण अन्तर्गत परीक्षाको अङ्कन कार्यमा प्रत्येक सही उत्तरका लागि प्राप्ताङ्क एक दिने, सही उत्तरमा रेजा चिन्ह (√) लगाउने, गलत उत्तर दिएमा (×) लगाउने जम्मा प्राप्ताङ्क निकाल्न उत्तरहरूको योग निकाल्ने र अन्दाज गर्ने बानीको लागि सजायको व्यवस्था भएमा जम्मा प्राप्ताङ्कबाट केही अङ्क घटाउने व्यवस्था गर्न सकिन्छ भनी उल्लेख गरिएको पाइन्छ ।

२.२ पूर्व अध्ययनको महत्त्व

उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन सँगै सम्बन्धित विभिन्न व्यक्तिहरूले गरेका अनुसन्धानहरू नै यस शोधका पूर्व कार्य हुन् । यिनै कार्यमा गरिएका अध्ययन नै यस शोधको पूर्व अध्ययन पनि हो । अनुसन्धान थाल्नुभन्दा पहिले सम्बन्धित विषयमा लेखिएका ग्रन्थ, अनुसन्धान, पत्रपत्रिका तथा अन्य श्रव्य दृश्य सामग्री पढेर, सुनेर, अध्ययन मनन गरेर र तिनको संक्षिप्त टिप्पणीमूलक समीक्षा गर्नुलाई पूर्वकार्यको समीक्षा भनिन्छ । पूर्व कार्यले सम्बन्धित विषयमा त्यस बेलासम्म भएका यावत् कृति तथा अनुसन्धानहरूको सम्यक् जानकारी दिन्छ, जसले गर्दा अनुसन्धातालाई आफ्नो गन्तव्य पहिचान गर्न सरल र सहज

बनाउँछ साथै सम्बन्धित विषयमा पूर्ण विज्ञ बन्न मद्दत गर्दछ । अनुसन्धानको प्रारम्भदेखि पूर्णतासम्म पूर्वकार्यको समीक्षा गरि रहनु पर्दछ । यहाँ सम्बन्धित उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन शीर्षकमा यस शोधसँगै सम्बन्धित अगाडि भएका कार्यहरूको समीक्षा गरिएको छ । अतः पूर्व अध्ययनको महत्त्वलाई निम्न रूपमा देखाउन सकिन्छ :

- पूर्व अध्ययनले समस्यालाई राम्ररी बुझ्न विश्लेषण गर्न र शीर्षक चयन गर्न सहयोग पुऱ्याएकाले,
- प्राक्कल्पना निर्माण गर्न, अनुसन्धानका उद्देश्यहरू निर्धारण गर्न र अनुसन्धान पद्धति निक्यौल गर्न सहयोग पुऱ्याएकाले,
- अनुसन्धानलाई उपलब्धमूलक बनाउन, नवीन धारणा पहिल्याउन, नयाँ सिद्धान्तको खोजी गर्न महत्त्वपूर्ण सहयोग पुऱ्याएकाले,
- सम्बन्धित विषयको गहिरो ज्ञान हासिल गर्न अनुसन्धानलाई वैद्य र विश्वसनीय बनाउन सहयोग पुऱ्याएकाले,
- अनुसन्धान ढाँचा निर्माण गर्न, उपयुक्त र अनुकूल उपकरणको छनोट गर्न सहयोग पुऱ्याएकाले,
- पहिले भएका अध्ययनहरूको विश्लेषण गर्न र भविष्यमा गर्न सकिने अनुसन्धान क्षेत्रहरू पत्ता लगाउन सहयोग पुऱ्याएकाले ।

माथिका बुँदाहरूलाई आधार मानेर यस शोध कार्यलाई पूर्णता दिइएको हो । यस अध्ययन कार्यसँग पूर्ण रूपमा मिल्ने शोधकार्य नभएका भएपनि केही छिटपुट रूपमा विभिन्न सन्दर्भ पुस्तक र अध्ययनहरू फेला पारिएको र तिनैलाई मुख्य आधार सामग्री बनाइएको छ ।

अध्याय तिन

विधि र अध्ययन प्रक्रिया

३.१ अध्ययन विधि

अध्ययन भनेको “पढ्ने काम, सिकाइको गतिविधि, पढाइ, पठन, ज्ञानार्जन, हेर्ने बुझ्ने, वस्तुस्थिति अवलोकन, निरीक्षण, छानबिन अनुसन्धान भनिएको छ (अधिकारी र भट्टराई २०६९:२०) । विधि भनेको काम गर्ने तरिका, शैली, नियम वा नियमले निर्देशन गरेको कार्य प्रणाली वा पद्धति आज्ञा, आदेश (अधिकारी र भट्टराई, २०६९:१९२) ।

यसरी हेर्दा अध्ययन विधि भन्नाले सिकाइको गतिविधि, ज्ञानार्जन, निरीक्षण, छानबिन गर्न अपनाइने तरिका, ढङ्ग, पद्धति, शैली, आज्ञा वा आदेश हो ।

कुनै पनि अध्ययन अनुसन्धान गर्नका लागि खास खास विधिहरू अपनाइएको हुन्छ । यही प्रस्तावित अनुसन्धान कार्यलाई व्यवस्थित तवरले विश्लेषण गर्नका लागि जुन विधि तथा सिद्धान्तलाई आधार मानिन्छ तिनै विधिहरूलाई अध्ययन विधि भनिन्छ । यसले अनुसन्धानलाई सफलता तथा सही निष्कर्ष प्रस्तुत गर्न सहयोग प्रदान गर्दछ । अनुसन्धान आफैमा औपचारिक वा खोज कार्य हो । जस अनुसार अध्ययनीय विधिसँग सम्बन्धित खास विधि तथा उपायहरूको सदुपयोग गरिएको हुन्छ । कुनै पनि विषय वस्तुका बारेमा अनुसन्धान गर्दा त्यसको सुरुवातदेखि अन्त्यसम्म आइ पर्ने विधिहरूलाई पूर्व योजना मुताविक व्यवस्थित गर्नु पर्दछ र त्यसपछि मात्र अनुसन्धान कार्य गर्नु पर्दछ ।

प्रस्तुत अध्ययनका क्रममा जनसङ्ख्याको छनोट, प्रतिनिधि नमुना छनोट, तथ्याङ्क सङ्कलन, सङ्कलित तथ्याङ्कहरूको व्याख्या विश्लेषण तथा प्रस्तुतीकरणबाट परीक्षणको कार्यान्वयन गरिएको छ । क्षेत्रगत आधारमा विभिन्न ठाउँका विद्यालयमा शिक्षकहरूको परीक्षण मार्फत क्षेत्रीय अध्ययन विधिलाई अगाडि बढाइएको छ । यस प्रकार अध्ययनलाई सार्थक निष्कर्षमा पुऱ्याउन निम्नानुसारका अध्ययन विधि तथा सामग्री सङ्कलन गर्ने कार्य गरिएको छ ।

३.२ जनसङ्ख्याको पहिचान

शैक्षिक सत्र २०६९ मा नवलपरासी जिल्लाका कक्षा ८ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका उत्तर पुस्तिका र उक्त तहमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूलाई जनसङ्ख्याको रूपमा लिइएको छ ।

३.३ प्रतिनिधि नमुना

प्रस्तुत अध्ययनका क्रममा जनसङ्ख्या पहिचानलाई प्रतिनिधि नमुनाले वस्तुतः प्रतिनिधित्व गरोस् र जनसङ्ख्याका गुण तथा विशेषताहरू त्यस्ता नमुनामा समाविष्ट होस् भन्ने अध्येताको दृष्टिकोण रहेको छ । यस अध्ययनमा सम्पूर्ण जनसङ्ख्याको प्रतिनिधित्व गराउन सम्भावनामा वर्ग छनोट विधि अपनाइएको छ । नमुना छनोट गर्ने क्रममा नवलपरासी जिल्लाभित्र रहेका मा.वि., उच्च मा.वि. र नि.मा.वि. विद्यालयहरूमा नि.मा.वि. तहमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूलाई लिइएको छ । नवलपरासी जिल्ला अन्तर्गत पर्ने १५ वटा विद्यालयमा नि.मा.वि. तहमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूमध्येबाट सरकारी र निजी विद्यालयहरूलाई लिइएको छ । प्रत्येक विद्यालयबाट नेपाली विषयका शिक्षक एक जनाका दरले पन्ध्र जनालाई नमुनाका रूपमा लिइएको छ । जसमध्ये सरकारी विद्यालयका ८ जना र निजी विद्यालयका ७ जना शिक्षकहरूलाई छनोट गरियो ।

३.४ सामग्री निर्माण

अनुसन्धानलाई वैद्य, प्रमाणिक र विश्वसनीय बनाउन प्रयोग गरिने सामग्रीहरू वैज्ञानिक र व्यवस्थित ढङ्गले सङ्कलन गरिएका हुन्छन् । कुनै पनि अनुसन्धानको प्रकृति अनुसार सामग्री निर्माण गरिनु पर्छ । प्रस्तुत अध्ययनको प्रकृति विद्यार्थीको लेखन कला परीक्षण गरी तथ्य सङ्कलन गर्नु भएकाले सोही अनुरूप सामग्री निर्माण गर्नु आवश्यक ठानियो । उत्तर पुस्तिका परीक्षण एक गहन विषय हो । जसमा शिक्षकको बौद्धिकताले व्यापक क्षेत्र ओगटेको हुन्छ । सामग्री निर्माण गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गरेर निश्चित उद्देश्यमा लक्षित हुनु नितान्त आवश्यक हुन्छ ।

उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययनका क्रममा नवलपरासी जिल्लाको श्री जनसेवा मा.वि. लाई केन्द्रविन्दु बनाएर उत्तर पुस्तिका सङ्कलन गर्ने काम सुरु गरियो र परीक्षा सञ्चालन गरियो । यसै क्रममा उक्त विद्यालयका उच्च, मध्यम र निम्न गरी तिन जना छात्रछात्राहरूको उत्तर पुस्तिकालाई परीक्षण गर्न भनी विभिन्न ठाउँमा रहेका नेपाली विषयका विषयका १५ जना विषय शिक्षक शिक्षिकाहरूलाई उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्न लगाइयो । वस्तुतः यसै कुरालाई ध्यानमा राखी यस अध्ययनलाई सम्पन्न गर्न कक्षा ८ को नेपाली विषयको एक सेट प्रश्नपत्र निर्माण गरी परीक्षा लिएर उत्तर पुस्तिका तयार पारियो ।

३.५ तथ्याङ्क सङ्कलन

यस अध्ययनका लागि आवश्यक तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने क्रममा नवलपरासी जिल्लाका प्रतिनिधि नमुनाका रूपमा छनोट गरिएका विद्यालयका शिक्षकहरूबाट कक्षा ८ का सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूलाई प्रश्नपत्र दिई परीक्षा सञ्चालन गरियो । परीक्षा सञ्चालन भैसकेपछि निर्धारित समयमा विद्यार्थीहरूले प्राप्त गरेका उत्तर पुस्तिकाहरूलाई एक ठाउँमा जम्मा गरी त्यसबाट उत्तम, मध्यम र निम्न गरी ३ जना विद्यार्थीहरूको उत्तर पुस्तिका लिइयो । प्रस्तुत अध्ययन अनुसन्धानका लागि अध्येताले सम्बन्धित विद्यालयका विद्यालय प्रशासन, विषय शिक्षकसँग गरेको मौखिक अनुरोधका आधारमा समन्वय गर्दै तथ्याङ्क सङ्कलन कार्यलाई अगाडि बढाइयो । नमुना जनसङ्ख्याका रूपमा चयन गरिएका विद्यालयहरूबाट अध्येताले अपेक्षाकृत सहयोग प्राप्त गरेपछि ती विद्यालयबाट सङ्कलन गरिएका नेपाली विषयको उत्तर पुस्तिकालाई शोध निर्देशकको सुझावका आधारमा विभिन्न विद्यालयका नेपाली शिक्षकहरूद्वारा जाँच गराइयो । शिक्षकहरूले जाँच गरेको उत्तर पुस्तिकामा आएको अङ्कलाई अथवा प्राप्ताङ्कलाई उत्तर पुस्तिकाको सिरानमा अङ्कित गरियो । उक्त उत्तर पुस्तिकामा विद्यार्थीले लेखेका विषय वस्तुलाई लेखनशैली, भाषिक शुद्धता, स्पष्टता आदिका आधारमा अङ्क निर्धारण गरिएको छ ।

३.६ ब्याख्या विश्लेषण

प्रस्तुत शोधपत्र नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन शीर्षकमा आधारित भएर शोधकार्यलाई अगाडि बढाउने प्रयास गरिएको छ ।

प्रस्तुत अध्ययनका क्रममा जनसंख्याको छनोट, प्रतिनिधि नमुना छनोट, तथ्याङ्क सङ्कलन, सामग्री निर्माण आदि जस्ता विधिहरू प्रयोग गरी यस शोधकार्यलाई अगाडि बढाइएको छ । यस अध्ययनमा शैक्षिक सत्र २०६९ मा नवलपरासी जिल्लाका कक्षा ८ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूका उत्तरपुस्तिका र उक्त तहमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूलाई जनसंख्याको रूपमा लिइएको छ भने नमुना छनोट गर्ने क्रममा नवलपरासी जिल्लाभित्र रहेका मा.वि., उच्च मा.वि. र नि.मा.वि. विद्यालयहरूमा नि.मा.वि. तहमा अध्यापन गर्ने शिक्षकहरूलाई लिइएको छ । त्यस्तै सरकारी र निजी गरी नवलपरासी जिल्लाकै १५ वटा विद्यालयहरूलाई समावेश गरिएको छ जसमा सरकारी विद्यालयका शिक्षक ८ जना र निजी विद्यालयका ७ जना शिक्षकहरू छनोटमा परेका छन् । उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययनका क्रममा नवलपरासी जिल्लाको श्री जनसेवा मा.वि.लाई केन्द्रविन्दु बनाएर उत्तर पुस्तिका सङ्कलन गर्ने काम सुरु गरियो र परीक्षा सञ्चालन गरियो । यसै क्रममा उक्त विद्यालयका उच्च, मध्यम र निम्न गरी ३ जना छात्र छात्राहरूको उत्तर पुस्तिकालाई छनोट गरी १५ जना नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूलाई उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्न लगाइयो । यस अध्ययनलाई सम्पन्न गर्न कक्षा ८ को नेपाली विषयको एक सेट प्रश्न पत्र निर्माण गरी परीक्षा लिएर उत्तर पुस्तिका तयार पारियो । नवलपरासी जिल्लाका प्रतिनिधि नमूनाका रूपमा छनोट गरिएका विद्यालयका शिक्षकहरूबाट कक्षा ८ का सम्पूर्ण विद्यार्थीहरूलाई प्रश्न पत्र दिई परीक्षा सञ्चालन गरियो । त्यसबाट उत्तम, मध्यम र निम्न गरी ३ जना विद्यार्थीहरूको उत्तर पुस्तिका लिइयो ।

प्रस्तुत अध्ययन अनुसन्धानका लागि अध्येताले सम्बन्धित विद्यालयका विद्यालय प्रशासन, विषय शिक्षकसँग गरेको मौखिक अनुरोधका आधारमा समन्वय गर्दै तथ्याङ्क सङ्कलन कार्यलाई अगाडि बढाइयो ।

३.७ सारांश

यसरी नि.मा.वि. तहमा उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन शीर्षकका लागि क्षेत्रीय सामग्री सङ्कलन अध्ययन विधि अन्तर्गत नवलपरासी जिल्लाका १५ वटा विद्यालयहरूमा अध्यापन गराउने शिक्षकहरूलाई प्रतिनिधि नमुनाका रूपमा लिइएको छ । नमुनामा परेका प्रत्येक विद्यालयहरूबाट नेपाली विषय शिक्षकहरू छनोट गरी उत्तर पुस्तिका परीक्षण गराइयो ।

अध्याय चार

सैद्धान्तिक/धारणात्मक रूपरेखा

४.१ परिचय

कुनै पनि परीक्षा सञ्चालन पश्चात् अपेक्षित उद्देश्य हासिल भयो वा भएन भन्ने सम्बन्धमा विद्यार्थीले लेखेका उत्तरहरूलाई व्यवस्थित रूपले जाँच्ने कार्यलाई उत्तर पुस्तिका परीक्षण भनिन्छ ।

विद्यार्थीको मूल्याङ्कनका लागि परीक्षण प्रक्रियालाई अति महत्त्वपूर्ण कार्यका रूपमा लिइन्छ । परीक्षण मापनको विशिष्ट साधन वा विधि हो । परीक्षण प्रश्नहरूको समूह वा श्रृङ्खला हो, जसको लागि परीक्षार्थीहरूको निश्चित र सही उत्तर वा प्रतिक्रिया दिनु पर्ने हुन्छ । 'परीक्षण' अर्थात् 'test' लाई विभिन्न विद्वान्हरूले फरक फरक रूपबाट परिभाषित गरेका छन् । सामान्य रूपमा कुनै पनि वस्तु, घटना, क्रियाकलाप प्रक्रिया, क्षमता, योग्यता, गुण, विशेषता, उपलब्धि आदिलाई वास्तविक रूपले निर्धारण गर्ने व्यवस्थित कार्य विधिहरूलाई परीक्षण भनिन्छ । अर्को शब्दमा कुनै वस्तु, घटना प्रक्रिया, वा क्रियाकलापमा निहित गुणहरू विशेषताहरू तथा तिनको मात्रा थाहा पाउन गरिने जाँचको प्रक्रिया नै परीक्षण हो । परीक्षणलाई शैक्षिक क्षेत्रमा विद्यार्थीको गुण तथा व्यवहारहरूको मापन गर्ने साधनको रूपमा प्रयोग गरिन्छ । परीक्षणलाई निम्नानुसार परिभाषित गर्न सकिन्छ ।

“परीक्षण भन्नाले कुनै मानसिक प्रक्रिया, गुण वा विशेषतालाई परिमाणात्मक वा गुणात्मक मूल्याङ्कनको रूपमा मापन गर्न ढाँचाबद्ध गरिएको उत्तेजनाहरूको सङ्गठित निरन्तर क्रम वा श्रेणी हो ।’ Bean (1953)

“परीक्षण भन्नाले नमुना व्यवहारका लागि स्तरीकृत गरिएको प्रक्रिया हो र यसले उक्त नमुना व्यवहारलाई केही प्राप्ताङ्क वा वर्गसँग सम्बन्धित गरी व्याख्या गर्दछ ।’ cullari, 1998

दुई वा दुईभन्दा बढी व्यक्तिहरूको व्यवहारलाई व्यवस्थित तरिकाले तुलना गर्ने प्रकृत्यालाई परीक्षण भनिन्छ । caronbach, 1960

एकै रूपका प्रश्नपत्रको समूह प्रदान गरी नमुना व्यवहार मापन गर्न प्रयोग गरिने उपकरण वा व्यवस्थित प्रक्रिया परीक्षण भनिन्छ । Line and miller, 1996

परीक्षण सम्बन्धी माथि प्रस्तुत गरिएका विभिन्न परिभाषाहरूको विश्लेषण गर्दा निष्कर्षमा भन्न सकिन्छ कि परीक्षण भन्नाले विद्यार्थीले उत्तर दिन वा कुनै क्षमता प्रदर्शन गर्न निर्माण गरिएको उत्तेजनाहरूको समूह हो । अर्को शब्दमा परीक्षण भन्नाले विद्यार्थीलाई प्रतिक्रिया व्यक्त गर्न वा कुनै क्षमता वा कार्य प्रदर्शन गर्न निर्माण गरिएको त्यस्तो साधन हो । जसमा कुनै क्षेत्रका उत्तेजनाहरूको समूह समावेश हुन्छ । ती उत्तेजनाका समूहहरू सामान्यतया प्रश्नको स्वरूपमा हुन सक्दछन् । विद्यार्थीहरूले ती प्रश्नहरू मार्फत उत्तेजनाको अनुभूति प्राप्त गर्दछ र त्यसको प्रतिक्रिया स्वरूप उत्तर वा कुनै कार्य प्रदर्शित गर्दछ । त्यस्तै प्रतिक्रियाको स्तर अर्थात् उत्तरको स्वरूपलाई लेखाजोखा एवम् मूल्याङ्कन गरी उसको क्षमता मापन गर्न निर्माण गरिएको साधन र विधि दुबैलाई परीक्षणको रूपमा परिभाषित गर्न सकिन्छ ।

परीक्षकले ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू :

- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा अनिवार्य रूपमा रातो मसीको प्रयोग गर्ने ।
- परीक्षणका क्रममा मार्किङ्स्किममा भएका निर्देशिका बुँदाहरूलाई अनुसरण गर्ने ।
- उत्तर पुस्तिकाको दायाँ वा बाँया किनारामध्ये दायाँ किनारामा मात्र अङ्क प्रदान गर्ने ।
- प्राप्ताङ्कलाई कूलयोगका रूपमा जोड्दा उत्तर पुस्तिकाको पहिलो वा अन्तिम दुबैपट्टिबाट जोड्ने र अन्त्यमा भित्री र बाहिरी पानामा निहित अङ्कमा एक रूपता छ, छैन पूनः जाँच्ने ।
- उत्तर पुस्तिका भित्रका सबै प्रश्नहरूको परीक्षण र तिनको सङ्ख्या गुणना गरी सो अनुरूप नै बाहिरी पृष्ठमा अङ्क चढाउने र कूल प्राप्ताङ्कलाई अक्षरमा पनि लेख्ने ।
- आवश्यकताभन्दा बढी प्रश्नको उत्तर दिएको छ भने रद्द गर्ने तर परीक्षण भइ सकेको छ भने पहिला गरेकालाई कायम गरी पछि गरेको प्रश्नलाई रद्द गर्ने । यदि परीक्षण गरि सकिएको भए सबैभन्दा कम प्राप्ताङ्कलाई रद्द गर्ने ।

- खाली पानापछि पनि कतै प्रश्नको उत्तर गरेको छ कि जाँच्ने साथै खाली पानाहरू छन् भने ठाडो धर्कोले काटि दिने ।
- अङ्क प्रदान गर्दा गणना र योगको सहजताका लागि ०.५ मात्र दिने अन्य ०.४, ०.९, २.३, २.७ नदिने ।
- कुनै प्रश्नका लागि अङ्क दिँदा उत्तर पुस्तिकामा एउटै लिपि देवनागरी वा रोमन, अरेबिक लिपि मात्र प्रयोग गर्ने, जस्तै : ४० (चालिस), 40 (Forty)
- भाषा विषयक बाहेक अन्य विषयको उत्तर एउटै लिपिमा नदिएर कुनै नेपाली, कुनै अङ्ग्रेजी र कुनै नेपाली अङ्ग्रेजीको सम्मिश्रणमा दिएको भएतापनि सही र ठिक छ भने अङ्क प्रदान गर्ने ।
- उत्तीर्णाङ्कको सीमा नजिक रहेका उत्तर पुस्तिकाहरू कृपाङ्क दिने उद्देश्यले नभई न्यायिक दृष्टिले दोहोर्न्याई हेर्नु पर्ने ।

४.२ परीक्षकमा हुनु पर्ने गुणहरू

- उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी तालिम वा अनुभव प्राप्त गरेको अर्थात् सम्बद्ध विषयमा राम्ररी परिचित भएको ।
- विषय वस्तुको राम्रो ज्ञान भएको ।
- उत्तर पुस्तिकाको परीक्षण गर्दा पाठ्यक्रम, विशिष्टीकरण तालिका, प्रश्नपत्र र उत्तर कुञ्जिकालाई मूल आधार बनाउने ।
- आत्मविश्वासी, इमान्दार, नैतिकवान्, चरित्रवान्, विवेक, पक्षपातरहित एवम् प्रलोभन रहित भएको ।
- शारीरिक, मानसिक र बौद्धिक रूपमा सबल भएको ।
- निर्धारित समयमा कार्य सम्पन्न गरी परीक्षणीय उत्तर पुस्तिकाको स्तरगत मूल्याङ्कन गर्न सक्ने क्षमता भएको ।
- क्षेत्रीय, जातीय, लैङ्गिक, धार्मिक जस्ता विभेद हटाई समानताको बोध भएको ।

- परीक्षणीय कार्यमा अरू वा आफ्नो विचार वा धारणाबाट प्रभावित नहुने अर्थात् अत्यन्त वस्तुनिष्ठ भई व्यक्तिगत आग्रह, पूर्वाग्रह, धारणा र पक्षबाट मुक्त भई कपी परीक्षण गर्ने ।

४.३ परीक्षण सम्बन्धी समस्या र निराकरणका उपायहरू

- समयको परिवर्तनसँगै परीक्षण सम्बन्धी कार्यमा सुधार गर्ने ।
- समय समयमा परीक्षकहरूलाई पुनर्जाजगी तालिम दिने ।
- परीक्षण कार्यमा संलग्न शिक्षकहरूले अति संवेदनशीलताका साथ कर्तव्य पुरा गर्ने ।
- प्रश्नपत्र उत्तर कुञ्जिका, मार्कस्किम अध्ययन गरी परीक्षण कार्य गर्नुपर्ने ।
- असम्बन्धित विषयको उत्तर पुस्तिकापरीक्षण गर्न नहुने ।
- परीक्षण सम्बन्धी निर्देशिका उत्तर पुस्तिकासँगै उपलब्ध गराउने ।
- पुरस्कार र दण्डको व्यवस्था गर्ने ।

४.४ उत्तर पुस्तिका परीक्षणका विधिहरू

वा

उत्तर पुस्तिका परीक्षणमा अङ्क मापनका प्रमुख विधिहरू

परीक्षा सञ्चालन राम्रो भएर मात्र पुग्दैन, त्यसको अङ्कन वा मापन व्यवस्था पनि प्रभावकारी र विश्वसनीय हुनु पर्दछ । वास्तवमा परीक्षण योजना निर्माण गर्दाखेरि नै मापन र अङ्कन विधि एवम् प्रविधिहरूका बारेमा सचेतता अँगाल्नु उपयुक्त हुन्छ । विभिन्न आधारमा प्रश्न निर्माण गरेपछि तिनलाई विभिन्न समूहमा समूहीकृत र विभिन्न खण्डमा खण्डीकृत गरेर उपयुक्त ढङ्गले संगठन र व्यवस्था गरी स्वच्छ परीक्षणमा प्रशासनका लागि तयार गरिनु पर्छ । परीक्षणपछि त्यसको अङ्क मापन कसरी गर्ने भन्ने सम्बन्धमा पनि प्रश्न निर्माणसँगै व्यवस्थित योजना तयार गरेर उपयुक्त आधारहरू तय गरिनु पर्छ । योजना तयार गरेर उपयुक्त आधारहरू तय गरिनु पर्छ । सुरक्षित, व्यवस्थित र वैज्ञानिक अङ्क

मापनका लागि पूर्व सचेत भएर अङ्क मापनका अगाडि सान्यो भने धेरै राम्रो हुन्छ । अङ्क मापनमा विश्वसनीयता र वैधता कायम होस्, उपयुक्त व्यक्तिबाट अङ्क मापन हुनसकोस्, पूर्वाग्रहले भूमिका खेल्न नपाओस्, अपेक्षित उद्देश्यानुसारको मापन हुन सकोस्, र अङ्क मापनले देखाएका सूचनाहरूद्वारा उपयुक्त मूल्याङ्कन हुन् सकोस् भनेर पहिले नै विचार पुऱ्याउन आवश्यक छ । यसका लागि उत्तर पुस्तिका अथवा मापनीय रूपरेखा निर्देशन गर्ने निर्देशन पत्र व्यवस्थित ढङ्गले तयार गरेर सम्बन्धित निर्देशन पत्र व्यवस्थित ढंगले तयार गरेर सम्बन्धित परीक्षकलाई यथा समयमा उपलब्ध गराउनु पर्छ ।

वस्तुगत प्रश्नको अङ्क मापनका लागि पहिला नै उत्तर कुञ्जिका तयार गर्न सकिन्छ, र त्यस अनुसार अङ्क मापन गर्दा मापनीय विश्वसनीयता प्राप्त गर्न सकिन्छ । तर विषयगत अङ्कन भने त्यति सजिलो, छैन, विषयगत प्रश्नको अङ्क मापनमा परीक्षकको वैयक्तिक प्रभाव, विचार, भावना र परिस्थितिले पनि ठुलो भूमिका खेल्ने भएकोले मापनीय विश्वसनीयता र वैद्यतामा पनि आँच आउन सक्छ, जसले गर्दा परीक्षणको वास्तविक उद्देश्य नै क्षीण हुन सक्छ । त्यसैले यस्तो नहोस् भनेर आवश्यकता हेरी अङ्क मापन विधिको पनि पूर्व रूपरेखा तयार गर्नु आवश्यक हुन्छ । विषयगत प्रश्नहरूको परीक्षण अङ्कनमा सन्दर्भमा उपयोगी हुने प्रमुख अङ्कन विधिहरू यस प्रकार छन् :

४.४.१. बुँदागत अङ्क मापन

प्रश्नका परीक्षणीय आशयहरूलाई विभिन्न बुँदामा परिणत गरी तिनको महत्त्व अनुसार निर्धारित अङ्कलाई विभाजन गरेर परीक्षकलाई उपलब्ध गराइ सोही अनुरूप अङ्कन वा मापन गर्न निर्देशित गर्ने विधिलाई बुँदागत अङ्क मापन भनिन्छ । यो विधि धेरै हदसम्म सरल र सुगम हुनुका साथै मापनीय विश्वसनीयताका दृष्टिले पनि प्रभावकारी हुने ठानिन्छ, र विषयगत प्रश्नहरूको मापनमा सबैभन्दा बढी उपयोगमा ल्याइएको पनि पाइन्छ ।

४.४.२. प्रश्नगत अङ्क मापन

प्रश्नगत आधारमा एउटा प्रश्नको अन्य प्रश्नहरूको उत्तर जाँच्दै अङ्कन गर्ने विधिलाई प्रश्नगत अङ्क मापन भनिन्छ । यस विधिबाट फरक फरक बसाइमा मापन गर्दा एउटै खाले उत्तरमा पनि भिन्न भिन्न माप हुन सक्ने अविश्वसनीयलाई कम गर्न सकिन्छ,

भन्ने विश्वास गरिन्छ । यो विधिलाई भन्कटिलो मानिन्छ र त्यति उपयोगमा पनि ल्याइएको पाइँदैन ।

४.४.३. समूहगत अङ्क मापन

परीक्षार्थीका उत्तर पत्रहरूलाई पहिले सरसर्ती हेरेर अति उत्तम, उत्तम, मध्यम, निम्न र अति निम्न आदि समूहमा छुट्याई राख्ने र त्यसपछि एउटा समूहको उत्तर जाँचि सकेपछि क्रमशः अन्य समूहको उत्तर जाँचेर अङ्कन गर्ने विधिलाई समूहगत अङ्क मापन भनिन्छ । यो विधि केही हदसम्म उपयुक्त भए पनि एक चाटि हेरि सकेका उत्तर पत्रहरूलाई पूनः दोहोर्न्याएर हेर्नु पर्ने भएकोले यसलाई त्यति उपयोगमा ल्याइएको पाइँदैन ।

४.४.४. बहुपरीक्षकद्वारा अङ्क मापन

परीक्षार्थीहरूका उत्तर पत्रहरूलाई एउटै परीक्षकद्वारा मात्र मापन नगराई तिन चार जनासम्म परीक्षकहरूद्वारा अङ्कन वा मापन गर्न लगाउने र औसतमा अङ्कन निर्धारण गर्ने विधिलाई बहुपरीक्षकद्वारा अङ्क मापन भनिन्छ । यो राम्रो र भरपर्दो विधि भए पनि प्रशासनिक भन्कट र परीक्षक परीक्षकबिचमा मनमुटाव सिर्जना हुने सम्भावना भएकोले यसलाई पनि त्यति प्रयोगमा ल्याइएको पाइँदैन ।

४.५ उत्तर पुस्तिकाको अङ्कन कार्य

परीक्षाका उत्तर पुस्तिकालाई अङ्कन कुञ्जी र परीक्षण योजनाका आधारमा प्रत्येक प्रश्नको लेखाजोखा गरी अङ्क दिनुलाई उत्तर पुस्तिकाको अङ्क भनिन्छ । छोटो रूपमा भन्दा शिक्षकले उत्तर पुस्तिकामा अङ्कन प्रदान गर्नु नै उत्तर पुस्तिका अङ्कन हो । परीक्षा सञ्चालन गरी परीक्षाको उत्तर पुस्तिकाहरू सङ्कलन भइसकेपछि उत्तरहरूको अङ्कन गर्ने कार्य आउँछ । उत्तर पुस्तिका अङ्कन कार्य वस्तुगत एवम् विश्वसनीय हुनुपर्छ । उत्तर पुस्तिकापरीक्षण कार्य विशेष गरी विषयगत प्रश्नको सन्दर्भमा एक कठिन कार्य हो । त्यसकारण उत्तर पुस्तिकापरीक्षण गर्दा पनि विशेष ध्यान दिनुपर्छ । उत्तरहरूको अङ्कन गर्दा अङ्कन साँचोलाई आधार बनाएर परीक्षण बढी वस्तुगत हुन आउँछ ।

प्रश्नपत्र परीक्षण गर्दा शिक्षकले ध्यानपूर्वक परीक्षण गर्नु पर्छ । सामान्यतया प्रश्नहरू विषयगत र वस्तुगत हुने हुँदा यी दुवै प्रश्नहरूको परीक्षण गर्दा निम्नानुसार गर्न सकिन्छ ।

४.५.१ विषयगत प्रश्नपत्रको उत्तर पुस्तिका परीक्षण

विषयगत प्रश्न अङ्कन कार्यको विश्वसनीयतामा सुधार गर्ने व्यवस्था परीक्षा सञ्चालन गर्नु धेरै पूर्व नै सुरु भइ सकेको हुन्छ । यस अन्तर्गत पहिलो कार्य हो सिकाइ परिणामलाई व्यावहारिक शब्दमा परिभाषित गर्नु, त्यसपछि सिकाइ परिणामसँग मेल खानेगरी प्रश्न तयार पार्न र लगत्तै अपेक्षित उत्तरका लागि स्पष्ट निर्देशन दिने कार्यहरू गर्नु । यसले उपयुक्त परीक्षणको लागि वातावरण प्रदान गर्छ । यसरी शिक्षक र विद्यार्थीहरूबाट गर्नु पर्ने कार्यका बारेमा स्पष्ट हुन्छ । प्रश्न निर्माण नै त्रुटिपूर्ण रहेमा वा दक्षता प्राप्त नगरेको व्यक्तिले उत्तर पुस्तिका परीक्षण गरेमा विश्वसनीय हुन सक्दैन ।

यसरी प्रश्न निर्माण कार्य होसियार पूर्वक भइ सकेपछि विषयगत परीक्षाको अङ्कन कार्यहरू निम्न आधारमा गर्नु उपयुक्त हुन्छ ।

क) अपेक्षित उत्तरहरूको बुँदाको रूपरेखा पहिला नै तयार पार्ने

अपेक्षित उत्तरका रूपरेखा पहिला नै तयार पारी राखेमा उत्तर पुस्तिका अङ्कन गर्न सजिलो पर्छ । उत्तरको रूपरेखामा विषय वस्तुका मुख्य बुँदाहरू, उत्तरको प्रकृति र प्रत्येक बुँदाका लागि दिइने अङ्कभार आदि समावेश हुनुपर्दछ । त्यस्तै गरी विस्तृत उत्तरात्मक प्रश्नको उत्तरमा प्रमुख बुँदाहरू तयार पारिन्छ । जस्तै : तथ्यगत सूचनाको सुद्धता, उदाहरणको सान्दर्भिकता एवम् सङ्गठनको क्षमता आदिको पाठ्यभार छुट्याइन्छ आदि ।

ख) उपयुक्त अङ्कन विधिको प्रयोग

विषयगतपरीक्षणको अङ्कन गर्दा उपयुक्त अङ्कन विधिको छनोट एवम् प्रयोग गर्नु पर्दछ । विषयगत प्रश्नहरूको अङ्कन गर्ने सामान्यतया दुई विधिहरू छन् । यीमध्ये कुनै एउटा अङ्कन विधिको छनोट गरी प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

अ) बुँदा अङ्कन विधि

आ) समूह विभाजन विधि वा श्रेणी मापन विधि

अ) बुँदा अङ्कन विधि

कुनै विषयगत परीक्षणको प्रश्नको उत्तरलाई विभिन्न बुँदाहरूमा विभाजन गरी प्रत्येक बुँदाको अङ्कभार समेत छुट्याई ती बुँदाहरूलाई विद्यार्थीले आफ्नो उत्तरमा समावेश गरेको आधारमा अङ्कन गर्ने विधिलाई बुँदा अङ्कन विधि भनिन्छ । यस विधिमा उत्तर पुस्तिकाहरूको परीक्षण पूर्व कुनै विषयगत प्रश्नका सम्भावित उत्तरहरूको बुँदा तयार गरिन्छ र ती बुँदाहरूलाई विद्यार्थीले आफ्नो उत्तरमा के कति हदसम्म समेटेको छ भन्ने आधारमा अङ्कन प्रदान गरिन्छ । यस्तो अङ्कन विधिले पूर्व निर्धारित बुँदाहरूको आधारमा निश्चित अङ्कन प्रदान गर्न सजिलो हुने हुँदा विषयगत परीक्षणको उत्तर पुस्तिका गर्न सजिलो हुने हुँदा विषयगत परीक्षणको उत्तर पुस्तिका अङ्कन कार्य व्यवहारिक तथा वस्तुगत हुन मद्दत मिल्दछ ।

आ) समूह विभाजन विधि वा श्रेणी मापन विधि

बुँदामा व्यक्त गर्न नसकिने किसिमको विषयगत प्रश्नका लागि अङ्कन गर्न समूह विभाजन वा श्रेणी मापन विधि प्रयोग गर्न सकिन्छ । यस्तो अङ्कन विधिमा कुनै प्रश्नको उत्तरलाई निश्चित वर्गमा वर्गीकरण गरिन्छ । यस विधिमा कुनै प्रश्नको उत्तरलाई प्रत्येक विद्यार्थीले के कसरी व्यक्त गरेका छन् भन्ने थाहा पाउन विभिन्न उत्तर पुस्तिकामा भएका प्रश्नहरू पढिन्छन् । त्यसपछि कुन उत्तर सबैभन्दा उत्तम, उत्तम, मध्यम, न्यून र अतिन्यून स्तरको हुन सक्थो भन्ने सम्बन्धमा उत्तरहरूको वर्गीकरण गरिन्छ र कुन स्तरको उत्तरलाई के कतिसम्म अङ्कन प्रदान गर्ने भन्ने सम्बन्धमा एउटा निर्णय तयार गरिन्छ । त्यसैका आधारमा पछि उत्तरहरूको अङ्कन गरिन्छ ।

ग) प्रश्नगत अङ्कन विधिको प्रयोग गर्ने

सामान्यतया एउटा उत्तर पुस्तिकामा भएका सबै उत्तरहरूको अङ्कन गरिसकेपछि मात्र अर्को उत्तर पुस्तिका जाँच गर्ने चलन छ । तर यसरी उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्ने परिपाटीमा सुधार ल्याउनु पर्दछ । एउटा उत्तर पुस्तिकाको सबै प्रश्नहरूको अध्ययन गरिसकेपछि अर्को उत्तर पुस्तिका जाँच गर्ने प्रचलनले गर्दा कुनै प्रश्नको उत्तर कुन आधारमा अङ्कन गरियो भन्ने कुराको स्मरण नरहन सक्छ र अर्को उत्तर पुस्तिकाको प्रश्नको

उत्तरबिच तुलना गरी अङ्क दिने कार्यमा बाधा पर्न सक्छ, जसबाट अङ्कन कार्यको एकरूपतामा कमी हुन जान्छ ।

यस कमजोरीलाई कम पार्न विद्यार्थी अनुसारको अङ्कन गर्नुभन्दा प्रश्न अनुसार उत्तर जाँच गर्नुपर्दछ । जस्तै : सबै विद्यार्थीको प्रश्न नं १ को उत्तर जाँच गरिसकेपछि मात्र प्रश्न नं. २ को उत्तर जाँच गर्ने । यसो गर्दा प्रत्येक विद्यार्थीको प्रश्न नं. १ मा कसरी उत्तर दिए भन्ने कुराको तुलनात्मक रूपमा जाँच गरी एकरूपताका साथ अङ्कन गर्न सकिन्छ ।

घ) असम्बन्धित तत्त्वहरूका बारेमा निर्णय

विषयगत परीक्षणको उत्तरमा हुने व्याकरणिक त्रुटिहरू नराम्रो अक्षर, केरमेट, हिज्जे, विराम चिह्नहरू, ह्रस्व दीर्घ, वाक्य संरचना आदि जस्ता पक्षहरूलाई मापनसँग असम्बन्धित तत्त्वहरू भनिन्छ । किनभने यी पक्षहरूपरीक्षणको वास्तविक उद्देश्यसँग सम्बन्धित हुदैनन् तर भाषा विषयको परीक्षणमा जाँच गर्दा यी तत्त्वहरूलाई पनि ध्यान दिने वा नदिने, यदि अङ्क घटाउने भए के कतिसम्म अङ्क घटाउने वा नघटाउने आदि जस्ता कुराहरूमा पूर्व निर्णय गर्नुपर्दछ ।

ङ) नाम नहेरी जाँच्ने

नाम नहेरी जाँच्ने कार्य उत्तर पुस्तिका परीक्षणको एउटा समस्या हो । यो एउटा भेदभावपूर्ण अङ्क कार्य हो । यसले गर्दा विश्वसनीयतामा कमी हुन आउँछ । नाम नहेरी जाँच्ने भन्नाले विद्यार्थीको नाम मात्रै नहेर्ने नभई विद्यार्थी सम्बन्धी परिचय प्रदान गर्ने सम्पूर्ण तत्त्वहरूप्रति जानकार नभई उत्तर पुस्तिका जाँच गर्नु हो । विद्यार्थीको नाम, सिम्बोल नं., भौगोलिक क्षेत्र आदिको जानकारीले अङ्कन कार्यमा पक्षपात हुन जान्छ । नातावाद, कृपावाद, पक्षपात, आदिले अङ्कन कार्यमा प्रभाव पर्न जान्छ । परीक्षण कर्तासँग विद्यार्थीको परिचयका कारणले अङ्कन कार्यमा पर्ने प्रभावलाई पूर्वाग्रह भनिन्छ । तसर्थ, परीक्षण कार्य पूर्वाग्रही नहोस्, अङ्कनमा नातावाद, कृपावाद, चिनाजानी र पक्षपातको प्रभाव पर्न नपाओस् भन्नका लागि विद्यार्थीको परिचय खुलाउने कुनै पनि तत्त्वलाई नहेरी जाँच गर्नुपर्दछ ।

च) एकभन्दा बढी जाँचकीहरूद्वारा उत्तर पुस्तिका जाँच गर्न लगाउने

नेपालको शैक्षिक क्षेत्रमा एकभन्दा बढी व्यक्तिलाई उत्तर पुस्तिका जाँच दिने प्रचलन छैन यो कार्य शिक्षकहरू कमी भएको अवस्थामा कठिन पनि छ तापनि सम्भव भएसम्म दुई वा दुईभन्दा बढी जाँचकीलाई स्वतन्त्र रूपमा उत्तर पुस्तिका जाँच गर्न लगाई तिनीहरूको मूल्याङ्कन तुलना गर्ने गरेमा अङ्कन कार्य बढी विश्वसनीय हुन सक्छ । एकलो व्यक्तिको अङ्कन कार्यमा वैयक्तिक प्रभाव बढी पर्न सक्छ र प्राप्ताङ्कहरू घटबढ हुन सक्छन् । तसर्थ एउटा परीक्षकले उत्तर पुस्तिका जाँच गरेको प्राप्ताङ्क अर्को परीक्षकले थाहा नपाउने गरी एकभन्दा बढी परीक्षकहरूद्वारा जाँच गराई विषयगत परीक्षणको अङ्कनमा समानता र एकरूपता कायम गराउन सकिन्छ ।

४.५.२ वस्तुगत प्रश्न पत्रको अङ्कन कार्य

वस्तुगत प्रश्नको मूल्याङ्कन विषयगत प्रश्नको भन्दा सजिलो छ । निर्माण गरिएको उत्तर कुञ्जिकासँग विद्यार्थीहरूले दिएको उत्तरहरू तुलना गरी प्रश्नहरूको अङ्कन गरिन्छ । वस्तुगत प्रश्नपत्रको परीक्षण अङ्कन कार्य निम्नानुसार गर्न सकिन्छ ।

- क) प्रत्येक सही उत्तरका लागि प्राप्ताङ्क १ (एक) दिने,
- ख) सही उत्तरमा रेजा चिन्ह (✓) लगाउने
- ग) गलत उत्तर दिएकोमा (×) चिन्ह लगाउने
- घ) जम्मा प्राप्ताङ्क निकाल्न उत्तरहरूको योग निकाल्ने
- ङ) अन्दाज गर्ने बानीको लागि सजायको व्यवस्था भएको जम्मा प्राप्ताङ्कबाट केही अङ्क घटाउने व्यवस्था गर्न सकिन्छ ।

४.६ भाषिक परीक्षण योजना

भाषिक परीक्षणका लागि आवश्यक पर्ने प्रश्नहरू योजनाबद्ध तरिकाले निर्माण गर्न सहयोग पुऱ्याउने भएकाले योजनाको महत्त्व रहेको बुझिन्छ । जुनसुकै कार्य गर्नुपूर्व सुनियोजित योजना अपनाएर सफलता प्राप्त गर्न अप्ठ्यारो पर्दैन । त्यसैले परीक्षण योजना किन गर्ने, के परीक्षण गर्ने, कसरी परीक्षण गर्ने र कहिले परीक्षण गर्ने भन्ने प्रश्नको उत्तर

दिनमा केन्द्रित हुने भएकोले यसका आधारमा निर्माण गरिएका प्रश्नहरू भाषिक मूल्याङ्कनका लागि उपयोगी हुन्छ। हचुवाका भरमा भाषिक प्रश्नहरू निर्माण गरी परीक्षा सञ्चालन गर्दा अपेक्षित सिपको परीक्षण नहुन सक्छ त्यसैले भाषिक परीक्षण योजनामा देहायका चरणहरू अपनाउनु पर्दछ।

क) पाठ्यक्रम विश्लेषण

परीक्षण योजनाको मूल आधार नै पाठ्यक्रम हो। के, कति, कसरी, किन, कहिले शिक्षण गर्ने भन्ने कुराको निर्धारण पाठ्यक्रमले गर्ने हुनाले परीक्षण योजना निर्माण गर्दा पाठ्यक्रमको अध्ययन परीक्षण गर्नु आवश्यक मानिन्छ। परीक्षण प्रकृति, प्रश्नको प्रकृति, परीक्षण क्षेत्र आदि पत्ता लगाउने कार्य पाठ्यक्रमद्वारा प्राप्त हुने भएकोले पाठ्यक्रमको विश्लेषण पश्चात् परीक्षण योजना निर्माण गर्दा परीक्षा वैध र विश्वसनीय बन्ने गर्दछ।

ख) परीक्षण उद्देश्यको निर्धारण

पाठ्यक्रमको अध्ययन विश्लेषण पछिको अत्यावशकीय कार्य नै उद्देश्य निर्धारण हो। परीक्षणको प्रकृति, परीक्षण सञ्चालन हुने समय र परीक्षणले समेटेको क्षेत्रले यसको उद्देश्यलाई इङ्गित गर्दछ। परीक्षणका उद्देश्य विभिन्न हुने गर्दछन्। कुनै परीक्षण प्रवेश व्यवहार पत्ता लगाउन, कुनै कार्यक्रमको प्रमाणीकरण गर्न र कुनै परीक्षण कार्यक्रममा प्रमाणीकरण गर्न र कुनै परीक्षण कार्यक्रममा देखिएका समस्याको निराकरण गर्नका लागि सञ्चालन गरिन्छन्। यसकारण परीक्षण निर्माण गर्दा त्यो परीक्षण सुधारात्मक, निदानात्मक र निर्माणात्मक कुन उद्देश्य पूर्ति गर्नका लागि गरिएको हो भन्ने कुरामा निश्चितता गरिनु पर्दछ। त्यस्तै विद्यार्थीहरूका उपलब्धि परीक्षण गर्ने क्रममा त्यो परीक्षण संज्ञानात्मक, भावनात्मक र मनोक्रियात्मक क्षेत्रहरूलाई समेट्ने गरी परीक्षणको स्तरीयता, स्पष्टता, वैद्यता, व्यवहारिकता जस्ता गुणहरू समेत रहने गरी उद्देश्यहरू निर्धारण गरिनुपर्दछ।

४.७ भाषिक परीक्षणका सन्दर्भमा विषयगत प्रश्नहरूको अङ्क मापन

भाषिक परीक्षण अन्य विषयको परीक्षणभन्दा भिन्नै प्रकृतिको हुने भएकोले यसको परीक्षण बेग्लै प्रक्रिया अपनाएर अङ्कन गर्नु युक्तिसङ्गत देखिन्छ। विषयगत प्रश्नहरू भाषिक परीक्षणका सन्दर्भमा सिपपरक हुनु र भाषातात्त्विक सुझ र धारणाको परीक्षणका

लागि ज्ञानपरक प्रश्नहरू रहने गर्दछ । ज्ञानपक्षसँग सम्बन्धित उत्तरको मापन गर्ने आधार तयार गर्दा प्रश्नको आशयलाई विश्लेषित गरेर आवश्यकता अनुसार विभिन्न बुँदामा अङ्क विभाजन गरी निबन्धन पक्षभन्दा ज्ञानपक्षलाई जोड दिई मापन आधार तयार गरिनुपर्छ । जस्तै :

- यान्त्रिक पक्ष - १० प्रतिशत
- शब्द छनोट तथा प्रयोग - १० प्रतिशत
- व्याकरण - १० प्रतिशत
- सङ्गत पक्ष - १० प्रतिशत
- विषय वस्तुको ज्ञान र अवधारणा - १० प्रतिशत

जम्मा १०० प्रतिशत

(शर्मा र पौडेल २०६०:२३८)

भाषिक परीक्षण अभिव्यक्ति सिपको परीक्षणसँग पनि सम्बन्धित हुने गर्दछन् । यस्तो अभिव्यक्ति सिप एकीकृत समग्रात्मक निबन्धमा आधारित भएकाले भाषिक परीक्षणका सन्दर्भमा समग्रात्मक ढङ्गको अङ्क नै बढी उपयुक्त हुन्छ । कहिले काहीँ अभिव्यक्ति सिपको परीक्षणमा उत्तरको निबन्धन पक्षलाई विभिन्न बुँदामा विश्लेषित गरेर विश्लेषणात्मक ढङ्गले समेत अङ्क मापनको आधार तयार गर्न सकिन्छ । जस्तै :

- यान्त्रिक पक्ष - २० प्रतिशत
- शब्द छनोट तथा प्रयोग - २० प्रतिशत
- व्याकरण - ३० प्रतिशत
- शैली सङ्गठन - ३० प्रतिशत

जम्मा १०० प्रतिशत

(शर्मा र पौडेल, २०६०:२६९)

विषयगत प्रश्नका उत्तरलाई विश्लेषणात्मक र समग्रात्मक तरिकाले अङ्कन गर्ने गरिन्छ । माथि प्रस्तुत अङ्कन प्रक्रिया विश्लेषणात्मक प्रकृतिको हो । यो प्रक्रिया अत्यन्त जटिल हुनुका साथै भ्रन्कटिलो समेत छ र यो प्रक्रिया अपनाएर परीक्षण गर्न जो कोही परीक्षकहरू सक्षम हुँदैनन् । यसमा निबन्धलाई खण्डीकृत गरी प्रतिशतमा हेर्नुपर्ने हुनाले

अङ्कन परीक्षणीय विषय वस्तुबाट नै विचलित हुने सम्भावना समेत रहने हुँदा समग्रात्मक पद्धति अपनाएर अङ्कन गर्नु नै उपयुक्त मानिन्छ ।

४.८ सारांश

नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन शीर्षकका क्रममा विभिन्न विधिहरूलाई समावेश गरिएको छ । यसमा विशेष गरी उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा परीक्षकले ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू समावेश गरी परीक्षकमा के कस्ता गुणहरू हुनु आवश्यक छ र के कस्ता गुणहरू हुनु पर्दछ, त्यसको बारेमा उल्लेख गरिएको छ ।

उत्तर पुस्तिका परीक्षण एक गहन विषय हो जसमा शिक्षकको बौद्धिकताले व्यापक क्षेत्र ओगटेको हुन्छ । परीक्षणका क्रममा धेरै समस्याहरू देखा पर्दछन् त्यसलाई शिक्षकले कुन विधि अपनाएर परीक्षण गर्ने हो सोको जानकारी लिनु आवश्यक छ । परीक्षणका क्रममा विभिन्न विधिहरूको प्रयोग गर्नुपर्ने हुन्छ, जसमा बुँदागत अङ्क मापन, प्रश्नगत अङ्क मापन, समूहगत अङ्क मापन र बहुपरीक्षकद्वारा अङ्क मापन आदि विधिहरू समावेश गरी शोध कार्यलाई अगाडि बढाइएको छ । साथै उत्तर पुस्तिकाको अङ्कन कार्य कसरी गर्ने भन्ने बारे पनि चर्चा गरिएको छ ।

अध्याय पाँच

व्याख्या तथा विश्लेषण

५.१ परिचय

प्रस्तुत शोधपत्र नि.मा.वि. तहमा उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन शीर्षकमा आधारित भएर शोध कार्यलाई अगाडि बढाउने प्रयास गरिएको छ । उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययनका क्रममा नवलपरासी जिल्लाको श्री जनसेवा मा.वि. लाई केन्द्रबिन्दु बनाएर उत्तर पुस्तिका सङ्कलन गर्ने काम सुरु गरियो र परीक्षा सञ्चालन गरियो । यसै क्रममा उक्त विद्यालयका उच्च, मध्यम र निम्न गरी तिन जना छात्र छात्राहरूको उत्तर पुस्तिकालाई परीक्षण गर्न भनि विभिन्न ठाउँमा रहेका नेपाली विषयका विषयका १५ जना विषय शिक्षक शिक्षिकाहरूलाई उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्न लगाइयो ।

उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्नु एक जटिल कार्य हो र यो महत्वपूर्ण पनि हुन्छ । उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्न त्यति सजिलो छैन । तालिम प्राप्त शिक्षक शिक्षिका र तालिम अप्राप्त शिक्षक शिक्षिकाहरूको बिचमा फरक फरक नतिजा आउने गर्दछ तर कुनै-कुनै शिक्षक शिक्षिकाहरूको परीक्षणमा समान अङ्क पनि आउन सक्छ । दीक्षा पाठक, गोपाल शर्मा र गणेश घिमिरेलाई क्रमशः पहिलो, दोस्रो र तेस्रो समूहमा विभाजन गरेर विभिन्न शिक्षक शिक्षिकाहरूबाट उत्तर पुस्तिकाको परीक्षण कार्य गराइएको छ । पहिलो, दोस्रो र तेस्रो समूहका विद्यार्थीहरूले लेखेका उत्तर पुस्तिकाहरूलाई यस अध्ययनको विषय वस्तुका रूपमा प्रस्तुत गरी तिनीहरूको लेखन क्षमतालाई विभिन्न शिक्षक शिक्षिकाहरूले के कति अङ्क प्रदान गरे र कतिको फरकपन आउने रहेछ भनी उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्न लगाइयो । यस अध्ययनका क्रममा उक्त प्रश्नपत्रहरूमा १७ वटा प्रश्नहरू समावेश गरी प्रश्नगत प्राप्ताङ्कको अध्ययन गर्ने प्रयास गरिएको छ । जसलाई प्रत्येक विद्यार्थीले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्कका आधारमा तलप्रस्तुत गरिएको छ ।

५.१.१ पहिलो उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण

दीक्षा पाठक नामक विद्यार्थीको उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अवस्थालाई निम्नानुसार चर्चा गरिएको छ :

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'क'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
३ जना	२	२.८	२	२.५
४ जना	२.५	२.८	२	२.५
६ जना	३	२.८	२	२.५
२ जना	४	२.८	२	२.५

तालिका नं. १

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.८ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् भने अनुसन्धानकर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २ हुन आउँछ । यसलाई हेर्दा यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने फरक फरक अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ११ जना रहेका छन् ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'ख'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
३ जना	२	२.७	२	२.५
६ जना	२.५	२.७	२	२.५
४ जना	३	२.७	२	२.५
१ जना	३.५	२.७	२	२.५
१ जना	४	२.७	२	२.५

तालिका नं. २

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.७ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने २ जना, बढि अङ्क प्रदान गर्ने ६ जना शिक्षकहरू रहेका छन् ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'ड'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
६ जना	२.५	३	१.५	२.५
४ जना	३	३	१.५	२.५
२ जना	३.५	३	१.५	२.५
३ जना	४	३	१.५	२.५

तालिका नं. ३

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कसँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् भने बाँकी सबैले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'च'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	२.५	३.२	१.५	३
७ जना	३	३.२	१.५	३
५ जना	३.५	३.२	१.५	३
२ जना	४	३.२	१.५	३

तालिका नं. ४

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.२ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कसँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् भने ७ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेका र १ जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षण त्यति उपयोगी मानिँदैन ।

प्रश्न नं. २ को विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	४	५.६	३.५	५.५
६ जना	५	५.६	३.५	५.५
१ जना	५.५	५.६	३.५	५.५
४ जना	६	५.६	३.५	५.५
१ जना	६.५	५.६	३.५	५.५
१ जना	७	५.६	३.५	५.५
१ जना	७.५	५.६	३.५	५.५

तालिका नं. ५

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ५.६ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कसँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ४ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, उच्चतम अङ्क ७.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ३.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ५.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने ७ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेका छन् साथै ७ जना शिक्षकले परीक्षणमा हेलचेक्रचाइँ गरी न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ३ को अनुच्छेद पढी छोटो उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	३.५	४.६	१.५	५
२ जना	४	४.६	१.५	५
२ जना	४.५	४.६	१.५	५
९ जना	५	४.६	१.५	५

तालिका नं. ६

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ४.६ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले अनुच्छेद पढी छोटो उत्तर दिनुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ३.५ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने ६ जना शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षणमा प्राप्ताङ्क दिन कन्जुस्याईँ गरेको देखिन्छ ।

प्रश्न नं. ४ मा प्रश्न नं. ३ को अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	१.५	२.६	३.५	१
५ जना	२	२.६	३.५	१
२ जना	२.५	२.६	३.५	१
२ जना	३	२.६	३.५	१
२ जना	४	२.६	३.५	१
१ जना	५	२.६	३.५	१

तालिका नं. ७

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.६ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जनारहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले प्रश्न नं. ३ मा दिइएको अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ३.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १४ जना रहेका छन् । शिक्षकहरू उदारवादी भएकाले यस प्रश्नको उत्तरमा अनुसन्धान कर्ताले दिएको अङ्कभन्दा धेरै प्राप्ताङ्क दिएको देखिन्छ ।

प्रश्न नं. ५ को कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२	२.९	२	३
१ जना	२.५	२.९	२	३
९ जना	३	२.९	२	३
२ जना	३.५	२.९	२	३
१ जना	४	२.९	२	३

तालिका नं. ८

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.९ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १२ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने ३ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेका र ३ जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको देखिन्छ । अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएकाले र कञ्जुस्याइँ गरी कम अङ्क प्रदान गरेकाले यो परीक्षण ठिकै मानिन्छ ।

प्रश्न नं. ६ को कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२.५	३.३	१.५	३.५
५ जना	३	३.३	१.५	३.५
४ जना	३.५	३.३	१.५	३.५
४ जना	४	३.३	१.५	३.५

तालिका नं. ९

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने ४ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेका र ७ जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । वास्तवमा बढी अङ्क दिनु साथै कम अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याईँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ७ को बुँदाहरूको आधारमा छोटो कथा लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
४ जना	२	३	२	२
१ जना	२.५	३	२	२
४ जना	३	३	२	२
३ जना	३.५	३	२	२
३ जना	४	३	२	२

तालिका नं. १०

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् भने समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले बुँदागत आधारमा छोटो कथा बनाउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने ११ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । यस प्रश्नमा कसैले बढी र कसैले कम अङ्क दिएकाले र उत्तर कुञ्जिकाको प्रयोग नगरी परीक्षण गरिएकोले यो परीक्षण राम्रो मानिदैन ।

प्रश्न नं. ८ को दिइएका मध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	४	५.८	४	६.५
१ जना	४.५	५.८	४	६.५
३ जना	५	५.८	४	६.५
४ जना	६	५.८	४	६.५
३ जना	७	५.८	४	६.५
१ जना	७.५	५.८	४	६.५
१ जना	८	५.८	४	६.५

तालिका नं. ११

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ५.८ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले दिइएका मध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ४.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ६.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धानकता भन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् भने १० जना शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ ।

प्रश्न नं. ९ को दिइएका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
५ जना	३	३.५	१	३
४ जना	३.५	३.५	१	३
६ जना	४	३.५	१	३

तालिका नं. १२

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना रहेका छन् भने समान अङ्क प्रदान गर्ने ४ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले दिइएका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ३.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता भन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् भने ५ जना शिक्षकहरूले समान अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । हचुवाको भरमा बढी अङ्क प्रदान गर्नु राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. १० को रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१४ जना	१	१	०.५	१
१ जना	१.५	१	०.५	१

तालिका नं. १३

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना र औसत प्राप्ताङ्क अङ्क समान अङ्क प्रदान गर्ने १४ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा

न्यूनतम अङ्क १ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १४ जना, उच्चतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता भन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् । वास्तवमा प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिंदैन ।

प्रश्न नं. ११ को कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा खाली ठाउँ भर्नुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१५ जना	४	४	४	४

तालिका नं. १४

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने, औसत प्राप्ताङ्क अङ्क समान अङ्क प्रदान गर्ने र कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू भेटिएनन् । नेपाली विषयका सबै विषय शिक्षक, शिक्षिकाहरूबाट समान ४ अङ्क प्रदान गरिएको छ भने उच्चतम र न्यूनतम अङ्क प्रदान गरिएको छैन । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासमान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १५ जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क पनि नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई नगरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १२ को कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	०.५	२.१	२.५	२
१० जना	२	२.१	२.५	२
४ जना	३	२.१	२.५	२

तालिका नं. १५

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.१ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने ११ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ०.५ प्रदान गर्ने शिक्षक १ जना, उच्चतम अङ्क ३ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र कम अङ्क प्रदान गर्ने १ जना साथै समान अङ्क प्रदान गर्ने १० जना रहेका छन् । त्यसैले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १३ को रेखाङ्कन गरिएका शब्दबाट कारक पहिचान गरी लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
६ जना	०.५	०.८	१.५	०.५
८ जना	१	०.८	१.५	०.५
१ जना	२	०.८	१.५	०.५

तालिका नं. १६

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ०.८ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने ६ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ०.५ प्रदान गर्ने शिक्षक ६ जना, उच्चतम अङ्क २ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ०.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना र समान अङ्क प्रदान गर्ने ६ जना रहेका छन् । परीक्षकहरूको लापरवाहीको कारण विद्यार्थीहरूको प्राप्ताङ्कमा फरक देखिनु राम्रो मानिदैन ।

प्रश्न नं. १४ को कोष्ठकबाट उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१० जना	२.५	२.६	०.५	३
५ जना	३	२.६	०.५	३

तालिका नं. १७

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.६ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ५ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने १० जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क पनि नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई पनि नगरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रस्तुत तालिकाका आधारमा दीक्षा पाठकलाई प्रश्न नं. १५ तलका शब्दहरूको अर्थ लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
६ जना	०.५	१	१.५	१.५
५ जना	१	१	१.५	१.५
२ जना	१.५	१	१.५	१.५
२ जना	२	१	१.५	१.५

तालिका नं. १८

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ४ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत अङ्क समान प्रदान गर्ने

५ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने ११ जना र उच्चतम अङ्क प्रदान गर्ने २ जना रहेका छन् । वास्तवमा प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिदैन ।

प्रश्न नं. १६ अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
७ जना	१	२.३	४	२.५
२ जना	२	२.३	४	२.५
२ जना	३	२.३	४	२.५
२ जना	४	२.३	४	२.५
१ जना	४.५	२.३	४	२.५
१ जना	५	२.३	४	२.५

तालिका नं. १९

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ६ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ४ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने ९ जना रहेका छन् ।

प्रश्न नं. १७ शुद्ध गरी सार्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	१	२.९	४	३.५
४ जना	२	२.९	४	३.५
५ जना	३	२.९	४	३.५
१ जना	३.५	२.९	४	३.५
३ जना	४	२.९	४	३.५
१ जना	५	२.९	४	३.५

तालिका नं. २०

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.९ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने १० जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ४ हुन आउँछ भने यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने १० जना र उच्चतम अङ्क प्रदान गर्ने ४ जना रहेका छन् । वास्तवमा प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

५.१.२ दोस्रो उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण

गोपाल शर्मा नामक विद्यार्थीको उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अवस्थालाई निम्नानुसार चर्चा गरिएको छ :

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'क'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	२	३.१	२	३.५
४ जना	२.५	३.१	२	३.५
४ जना	३	३.१	२	३.५
३ जना	३.५	३.१	२	३.५
२ जना	४	३.१	२	३.५

तालिका नं. २१

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.१ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'च'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२	२.९	२	३.५
२ जना	२.५	२.९	२	३.५
८ जना	३	२.९	२	३.५
१ जना	३.५	२.९	२	३.५
२ जना	४	२.९	२	३.५

तालिका नं. २२

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.९ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ११ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् कम अङ्क प्रदान गर्ने १२ जना छन् भने बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् । त्यसैले प्राप्ताङ्क दिन कन्जुस्याईं गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिदैन ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'छ'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
३ जना	२.५	३.१	१.५	४
७ जना	३	३.१	१.५	४
३ जना	३.५	३.१	१.५	४
२ जना	४	३.१	१.५	४

तालिका नं. २३

प्रस्तुत तथ्याङ्कका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.१ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् भने अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् कम अङ्क प्रदान गर्ने १३ जना रहेका छन् । त्यसैले यस प्रश्नको उत्तरमा परीक्षकले कम अङ्क दिएको हुनाले यो परीक्षण विश्वासनीय मानिँदैन ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'ख'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२.५	३.२	२	४
७ जना	३	३.२	२	४
४ जना	३.५	३.२	२	४
१ जना	४	३.२	२	४
१ जना	४.५	३.२	२	४

तालिका नं. २४

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.२ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना

र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् , कम अङ्क प्रदान गर्ने १३ जना र बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् । कम अङ्क दिने शिक्षकहरू बढि भएकाले यो परीक्षण राम्रो मानिदैन ।

प्रश्न नं. २ को विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	४	६.२	४	७.५
२ जना	५.५	६.२	४	७.५
५ जना	६	६.२	४	७.५
३ जना	६.५	६.२	४	७.५
३ जना	७	६.२	४	७.५
१ जना	८	६.२	४	७.५

तालिका नं. २५

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ६.२ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कसँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ४ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, उच्चतम अङ्क ८ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ४ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ७.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने १४ जना

शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेका छन् । शिक्षकले परीक्षणमा हेलचेक्याँड गरी न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ३ को अनुच्छेद पढी छोटो उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
४ जना	४	४.६	१	५
३ जना	४.५	४.६	१	५
८ जना	५	४.६	१	५

तालिका नं. २६

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ४.६ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले अनुच्छेद पढी छोटो उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ४ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना रहेका छन् भने ७ जना शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षणमा प्राप्ताङ्क दिन कन्जुस्याईँ गरेको देखिन्छ ।

प्रश्न नं. ४ मा प्रश्न नं. ३ को अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
३ जना	१.५	२.२	२.५	१
५ जना	२	२.२	२.५	१
४ जना	२.५	२.२	२.५	१
१ जना	३	२.२	२.५	१
१ जना	४	२.२	२.५	१

तालिका नं. २७

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.२ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले प्रश्न नं. ३ मा दिइएको अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १४ जना रहेका छन् । शिक्षकहरूले अनुसन्धान कर्ताले दिएको अङ्कभन्दा धेरै प्राप्ताङ्क दिनु राम्रो नभएकाले यो परीक्षण विश्वसनिय मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ५ को कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नु होस भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२.५	३.१	१.५	३.५
३ जना	३	३.१	१.५	३.५
४ जना	३.५	३.१	१.५	३.५
६ जना	४	३.१	१.५	३.५

तालिका नं. २८

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, र उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने ६ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेका र ५ जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको देखिन्छ । बढी अङ्क प्रदान गर्नु राम्रो नभएको र कञ्जुस्याई गरी कम अङ्क प्रदान गरेकाले यो परीक्षण ठिकै मानिन्छ ।

प्रश्न नं. ६ को कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्क व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२.५	३.३	२	४
६ जना	३	३.३	२	४
४ जना	३.५	३.३	२	४
२ जना	४	३.३	२	४
१ जना	४.५	३.३	२	४

तालिका नं. २९

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्क व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, र उच्चतम अङ्क ४.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने १ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेका र १२ जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । कम अङ्क प्रदान गर्नु राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ७ को बुँदाहरूको आधारमा छोटो कथा लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	१.५	२.१	१.५	२
१० जना	२	२.१	१.५	२
३ जना	२.५	२.१	१.५	२
१ जना	३	२.१	१.५	२

तालिका नं. ३०

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.१ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ११ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले बुँदागत आधारमा छोटो कथा बनाउनुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, उच्चतम अङ्क ३ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् भने ४ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क र १ जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ ।

प्रश्न नं. ८ को दिइएका मध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	५	६.२	३	७.५
८ जना	६	६.२	३	७.५
१ जना	६.५	६.२	३	७.५
२ जना	७	६.२	३	७.५
१ जना	७.५	६.२	३	७.५
१ जना	८	६.२	३	७.५

तालिका नं. ३१

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ६.२ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले दिइएका मध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, उच्चतम अङ्क ८ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ३ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ७.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता भन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक १ जना रहेका छन् भने १३ जना शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । वास्तवमा प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ९ को दिइएका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
८ जना	३	३.४	१	३.५
२ जना	३.५	३.४	१	३.५
४ जना	४	३.४	१	३.५

तालिका नं. ३२

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले दिइएका मध्ये कुनै एक दिइएका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ३ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक ८ जना रहेका छन् भने २ जना शिक्षकहरूले समान अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ ।

प्रश्न नं. १० को रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
४ जना	०.५	०.९	१	१
१० जना	१	०.९	१	१
१ जना	१.५	०.९	१	१

तालिका नं. ३३

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ०.९ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ११ जना र औसत भन्दा कम प्राप्ताङ्क प्रदान गर्ने ४ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ०.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, उच्चतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक ४ जना र समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० रहेका छन् । वास्तवमा धेरै शिक्षकहरू बाट समान प्राप्ताङ्क पाइएकोले यो बढि विश्वसनीय मानिन्छ ।

प्रश्न नं. ११ को कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा खाली ठाउँ भर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	१	१.८	१	२
१३ जना	२	१.८	१	२

तालिका नं. ३४

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क १.८ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने १३ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ रहेका छन् । नेपाली विषयका सबै विषय शिक्षक, शिक्षिकाहरूबाट न्यूनतम १ अङ्क प्रदान गरिएको छ भने उच्चतम २ अङ्क प्रदान गरिएको छ भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १३ जना र कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क पनि नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई नगरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १२ को कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
११ जना	२	२.५	३	२
१ जना	३	२.५	३	२
१ जना	४	२.५	३	२
१ जना	४.५	२.५	३	२
१ जना	५	२.५	३	२

तालिका नं. ३५

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने ११ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ प्रदान गर्ने शिक्षक ११ जना, उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ३ हुन आउँछ यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ३ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता भन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र समान अङ्क प्रदान गर्ने ११ जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क पनि नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई नगरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १३ को रेखाङ्कन गरिएका शब्दबाट कारक पहिचान गरी लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१० जना	०.५	०.७	१.५	०.५
३ जना	१	०.७	१.५	०.५
१ जना	२	०.७	१.५	०.५

तालिका नं. ३६

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ०.७ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने १० जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ०.५ प्रदान गर्ने शिक्षक १० जना, उच्चतम अङ्क २ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ०.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र समान अङ्क प्रदान गर्ने १० जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याईं नगरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १४ को कोष्ठकबाट उपयुक्त शब्द छान्नी खाली ठाउँ भर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	२	२.६	१	३
१० जना	२.५	२.६	१	३
४ जना	३	२.६	१	३

तालिका नं. ३७

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.६ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ४ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ११ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ११ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १ हुन आउँछ । वास्तवमा बढी अङ्क पनि नभएको तर प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई पनि न.गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिदैन ।

प्रश्न नं. १५ तलका शब्दहरूको अर्थ लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
६ जना	०.५	१	१.५	१.५
४ जना	१	१	१.५	१.५
४ जना	१.५	१	१.५	१.५
१ जना	२	१	१.५	१.५

तालिका नं. ३८

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ५ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत अङ्क समान प्रदान गर्ने ४ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १.५ रहेको छ भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । उक्त अनुसन्धान कर्ता समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने १० जना र उच्चतम अङ्क प्रदान गर्ने १ जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क पनि नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याई गरेको हुनाले यो परीक्षण विश्वसनिय मानिदैन ।

प्रश्न नं. १६ अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२	३.९	३	४
५ जना	३	३.९	३	४
४ जना	४	३.९	३	४
१ जना	४.५	३.९	३	४
३ जना	५	३.९	३	४

तालिका नं. ३९

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.९ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ८ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता भन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने ७ जना साथै समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ३ हुन आउँछ । वास्तवमा बढी अङ्क पनि नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याईँ पनि नगरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १७ शुद्ध गरी सार्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	१	२.३	४	१
७ जना	२	२.३	४	१
३ जना	२.५	२.३	४	१
२ जना	३	२.३	४	१
१ जना	५	२.३	४	१

तालिका नं. ४०

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ६ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने उच्चतम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १३ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ४ हुन आउँछ । परीक्षकले बढी अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिदैन ।

५.१.३ तेस्रो उत्तर पुस्तिका परीक्षणबाट प्राप्त नतिजाको विश्लेषण

गणेश घिमिरे नामक विद्यार्थीको उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अवस्थालाई निम्नानुसार चर्चा गरिएको छ :

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'क'को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
५ जना	२	२.७	२	२
५ जना	२.५	२.७	२	२
३ जना	३	२.७	२	२
१ जना	३.५	२.७	२	२
१ जना	४	२.७	२	२

तालिका नं. ४१

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.७ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् भने अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय

शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना, बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'ग' को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
४ जना	१	१.८	२	२
३ जना	१.५	१.८	२	२
४ जना	२	१.८	२	२
३ जना	२.५	१.८	२	२
१ जना	३	१.८	२	२

तालिका नं. ४२

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क १.८ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् भने अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १ र उच्चतम अङ्क ४ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर ४ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने ७ जना शिक्षकहरू छन् भने बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'च' को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	१.५	२.४	२	२
४ जना	२	२.४	२	२
३ जना	२.५	२.४	२	२
५ जना	३	२.४	२	२
१ जना	३.५	२.४	२	२

तालिका नं. ४३

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् भने अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १.५ र उच्चतम अङ्क ३.५ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र कम अङ्क प्रदान गर्ने २ जना रहेका छन् ।

प्रश्न नं. १ को संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्न अन्तर्गत 'घ' को उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	१	२.१	२	१
७ जना	२	२.१	२	१
४ जना	२.५	२.१	२	१
२ जना	३	२.१	२	१

तालिका नं. ४४

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.१ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना रहेका छन् भने अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले संक्षिप्त उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १ र उच्चतम अङ्क ३ दिएका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना र बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १३ रहेका छन् । त्यसैले बढी अङ्क दिनु उपयुक्त नभएको यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. २ को विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
३ जना	२	३.४	३	३.५
१ जना	२.५	३.४	३	३.५
२ जना	३	३.४	३	३.५
१ जना	३.५	३.४	३	३.५
६ जना	४	३.४	३	३.५
२ जना	५	३.४	३	३.५

तालिका नं. ४५

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना, उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ३ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना, समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना छन् भने ६ जना शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेका छन् । शिक्षकले परीक्षणमा हेलचेक्रचाइँ गरी न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ३ को अनुच्छेद पढी छोटो उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	२.५	४.४	२.५	५
२ जना	३.५	४.४	२.५	५
२ जना	४	४.४	२.५	५
३ जना	४.५	४.४	२.५	५
७ जना	५	४.४	२.५	५

तालिका नं. ४६

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ४.४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले अनुच्छेद पढी छोटो उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् भने भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् भने ८ जना शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको हुनाले यो परीक्षणमा प्राप्ताङ्क दिन कन्जुस्याई गरेको देखिएको छ ।

प्रश्न नं. ४ मा प्रश्न नं. ३ को अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
३ जना	१.५	२.३	२.५	१
७ जना	२	२.३	२.५	१
१ जना	२.५	२.३	२.५	१
२ जना	३	२.३	२.५	१
२ जना	४	२.३	२.५	१

तालिका नं. ४७

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले प्रश्न नं. ३ मा दिइएको अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १५ जना रहेका छन् । शिक्षकहरूले अनुसन्धान कर्ताले दिएको अङ्कभन्दा धेरै प्राप्ताङ्क दिनु राम्रो नभएकाले यो परीक्षण राम्रो मानिदैन ।

प्रश्न नं. ५ को कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
४ जना	२.५	३.१	१.५	२.५
६ जना	३	३.१	१.५	२.५
३ जना	३.५	३.१	१.५	२.५
२ जना	४	३.१	१.५	२.५

तालिका नं. ४८

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.१ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, र उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् भने ११ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेको देखिन्छ । अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गरेकाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ६ को कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२.५	४.९	२.५	४
५ जना	३	४.९	२.५	४
३ जना	३.५	४.९	२.५	४
३ जना	४	४.९	२.५	४
१ जना	४.५	४.९	२.५	४
१ जना	५	४.९	२.५	४

तालिका नं. ४९

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ४.९ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १३ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना र उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना रहेका छन् भने २ जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क प्रदान गरेका र १० जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । वास्तवमा कम अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याईं गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ७ को बुँदाहरूको आधारमा छोटो कथा लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	१.५	२.६	२	२
२ जना	२	२.६	२	२
३ जना	२.५	२.६	२	२
६ जना	३	२.६	२	२
१ जना	३.५	२.६	२	२

तालिका नं. ५०

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.६ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले बुँदागत आधारमा छोटो कथा बनाउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना, उच्चतम अङ्क ३.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने १० जना शिक्षकहरूले उच्चतम अङ्क र १ जना शिक्षकले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र कन्जुस्याइँ गरि कम अङ्क प्रदान गर्नु राम्रो नभएकोले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ८ को दिइएका मध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	३.५	४.७	३.५	५
४ जना	४	४.७	३.५	५
१ जना	४.५	४.७	३.५	५
६ जना	५	४.७	३.५	५
१ जना	६	४.७	३.५	५
१ जना	७	४.७	३.५	५

तालिका नं. ५१

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ४.७ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले दिइएका मध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ३.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, उच्चतम अङ्क ७ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ३.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना, समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक ६ जना रहेका छन् भने ७ जना शिक्षकहरूले न्यूनतम अङ्क प्रदान गरेको पाइन्छ । वास्तवमा बढी अङ्क पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याईं गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ९ को दिइएका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
४ जना	२.५	३.०३	१.५	३
७ जना	३	३.०३	१.५	३
३ जना	३.५	३.०३	१.५	३
१ जना	४	३.०३	१.५	३

तालिका नं. ५२

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.०३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ११ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले दिइएका मध्ये कुनै एक दिइएका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक ४ जना रहेका छन् भने ७ जना शिक्षकहरूले समान अङ्क प्रदान गरेको पाईन्छ । वास्तवमा बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. १० को रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
७ जना	१	१.४	१.५	१.५
५ जना	१.५	१.४	१.५	१.५
२ जना	२	१.४	१.५	१.५
१ जना	२.५	१.४	१.५	१.५

तालिका नं. ५३

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क १.४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना र औसतभन्दा कम प्राप्ताङ्क प्रदान गर्ने ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना, उच्चतम अङ्क २.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क विचको अन्तर १.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता भन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ३ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक ७ जना र समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. ११ को कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा खाली ठाउँ भर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१० जना	१	१.३	२	१
२ जना	२	१.३	२	१
१ जना	३	१.३	२	१

तालिका नं. ५४

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क १.३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ३ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् । नेपाली विषयका सबै विषय शिक्षक, शिक्षिकाहरूबाट न्यूनतम १ अङ्क प्रदान गरिएको छ भने उच्चतम ३ अङ्क प्रदान गरिएको छ भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १० जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. १२ को कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	०.५	३.०३	३.५	३.५
१ जना	१	३.०३	३.५	३.५
१ जना	२.५	३.०३	३.५	३.५
६ जना	३	३.०३	३.५	३.५
१ जना	३.५	३.०३	३.५	३.५
५ जना	४	३.०३	३.५	३.५

तालिका नं. ५५

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.०३ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने ९ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ०.५ प्रदान गर्ने शिक्षक १ जना, उच्चतम अङ्क ४ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ३.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना, न्यूनतम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना र समान अङ्क प्रदान गर्ने १ जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याईं गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. १३ को रेखाङ्कन गरिएका शब्दबाट कारक पहिचान गरी लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
८ जना	०.५	०.८	२	०.५
४ जना	१	०.८	२	०.५
१ जना	२.५	०.८	२	०.५

तालिका नं. ५६

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ०.८ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने ८ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कोष्ठकमा दिइएको सङ्केतको आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क ०.५ प्रदान गर्ने शिक्षक ८ जना, उच्चतम अङ्क २.५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर २ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ०.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना र समान अङ्क प्रदान गर्ने ८ जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको तर समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू बढी भएकाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १४ को कोष्ठकबाट उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१३ जना	२.५	२.५	०.५	२.५
२ जना	३	२.५	०.५	२.५

तालिका नं. ५७

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने २ जना र औसत प्राप्ताङ्कसँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १३ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले कोष्ठकबाट उपयुक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २.५ प्रदान गर्ने शिक्षक १३ जना, उच्चतम अङ्क ३ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ०.५ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क २.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ता समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू १३ जना रहेका छन् भने बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् । समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू बढि भएकोले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १५ तलका शब्दहरूको अर्थ लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
४ जना	१	१.४	१	१.५
९ जना	१.५	१.४	१	१.५
२ जना	२	१.४	१	१.५

तालिका नं. ५८

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क १.४ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ११ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले तल दिइएका शब्दहरूको अर्थ लेख्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १ प्रदान गर्ने शिक्षक ४ जना, उच्चतम अङ्क २ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू २ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर १ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क १.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ९ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने ४ जना र उच्चतम अङ्क प्रदान गर्ने २ जना रहेका छन् । वास्तवमा बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ नगरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिन्छ ।

प्रश्न नं. १६ अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
२ जना	२	३.७	३	४.५
१ जना	२.५	३.७	३	४.५
२ जना	३	३.७	३	४.५
१ जना	३.५	३.७	३	४.५
४ जना	४	३.७	३	४.५
१ जना	४.५	३.७	३	४.५
४ जना	५	३.७	३	४.५

तालिका नं. ५९

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क ३.७ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ९ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ६ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क २ प्रदान गर्ने शिक्षक २ जना, उच्चतम अङ्क ५ प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना

रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ३ हुन आउँछ । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ४.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्ताभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ४ जना, कम अङ्क प्रदान गर्ने १० जना साथै समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक १ जना रहेका छन् । प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

प्रश्न नं. १७ शुद्ध गरी सार्नुहोस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा विभिन्न शिक्षक, शिक्षिकाबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ :

शिक्षक सङ्ख्या	प्राप्ताङ्क	औसत प्राप्ताङ्क	अधिकतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर	अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क
१ जना	१.५	२.९	३	३.५
४ जना	२	२.९	३	३.५
२ जना	२.५	२.९	३	३.५
१ जना	३	२.९	३	३.५
१ जना	३.५	२.९	३	३.५
४ जना	४	२.९	३	३.५
१ जना	४.५	२.९	३	३.५

तालिका नं. ६०

माथिको तालिकाका आधारमा यस प्रश्नको उत्तर परीक्षणबाट प्राप्त औसत प्राप्ताङ्क २.९ रहेको छ । औसत प्राप्ताङ्कभन्दा बढी अङ्क प्रदान गर्ने ७ जना औसत प्राप्ताङ्कभन्दा कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ७ जना रहेका छन् । नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरूले शुद्ध गरी सार्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा न्यूनतम अङ्क १.५ प्रदान गर्ने शिक्षक १ जना, उच्चतम अङ्क ४.५ प्रदान गर्ने शिक्षक १ जना रहेका छन् । यस प्रश्नमा अनुसन्धान कर्ताले प्रदान गरेको प्राप्ताङ्क ३.५ रहेको छ । उक्त अनुसन्धान कर्तासँग समान अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षक १ जना, उच्चतम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ५ जना रहेका छन् भने कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू ८ जना रहेका छन् भने यस प्रश्नको उच्चतम प्राप्ताङ्क र न्यूनतम प्राप्ताङ्क बिचको अन्तर ३ हुन आउँछ। वास्तवमा बढी अङ्क प्रदान गर्नु पनि राम्रो नभएको र प्राप्ताङ्क दिन कञ्जुस्याइँ गरेको हुनाले यो परीक्षण राम्रो मानिँदैन ।

अन्त्यमा समग्र रूपमा प्रस्तुत गरिएका तथ्याङ्कहरूलाई हेर्दा १५ जना नेपाली विषयका विषय शिक्षकहरू द्वारा उच्च, मध्यम र निम्न गरी तिन जना विद्यार्थीहरूको उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्ने क्रममा फरक फरक नतिजा प्राप्त भएको देखिन्छ । फरक फरक नतिजा प्राप्त हुनुका विभिन्न कारणहरू हुन्छन् जसमध्ये केही कारणहरूलाई बुँदागत रूपमा तल प्रस्तुत गरिएको छः

- तालिम प्राप्त र तालिम अप्राप्त शिक्षकहरूबाट उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्नाले,
- सरकारी र निजी विद्यालयका शिक्षकहरूबाट उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्नाले,
- परीक्षण कार्यलाई सहज रूपमा र जटिल रूपमा लिनाले,
- लेखन क्षमता, भाषाशैलीमा जोड, भाषिक शुद्धता, वर्ण विन्यासको प्रयोग, ह्रस्व दीर्घका नियम आदि जस्ता कुराहरूलाई ध्यानमा राखेर परीक्षण गर्नाले प्रत्येक शिक्षकले प्रत्येक विद्यार्थीमा प्रदान गर्ने प्राप्ताङ्कमा फरकपन आएको देखिन्छ ।

५.२ कुल प्राप्ताङ्क बिचको तुलना

विभिन्न परीक्षकहरूले दिएको प्राप्ताङ्क निम्नानुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शिक्षकको क्र. स.	दीक्षाले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	गोपालले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क	गणेशले प्राप्त गरेको प्राप्ताङ्क
१	६०	५७	५१
२	६५	५७	६३
३	६५	७१	४९
४	५५	५७	४५
५	५५	५३	५२
६	५३	५७	४८
७	५६	५६	५८
८	५९	५७	६२
९	५८	५६	४२

१०	६३	६०	५१
११	६१	६१	५२
१२	६४	६५	५८
१३	५५	५४	५१
१४	६७	६८	६१
१५	७०	६५	५४

तालिका नं. ६१

माथिको तालिकाका आधारमा विभिन्न शिक्षक शिक्षिकाहरूले एउटै विद्यार्थीलाई प्रदान गरेको प्राप्ताङ्कमा पनि एकरूपता भेटिएको देखिँदैन तर केही मात्रामा अङ्कनमा समानता पनि पाइन्छ। पहिलो समूहको विद्यार्थीलाई १५ जना परीक्षकहरूमध्ये ५० देखि ५५ सम्म अङ्क दिने ४ जना, ५६ देखि ६० सम्म अङ्क दिने ५ जना, ६१ देखि ६५ सम्म अङ्क दिने ४ जना, उच्चतम अङ्क ६६ भन्दा माथि दिने परीक्षक २ जना र समान अङ्क ५५ दिने २ जना रहेका छन्। पहिलो समूहको औसत प्राप्ताङ्क ६०.१७ देखिन्छ।

दोस्रो समूहको विद्यार्थीलाई १५ जना परीक्षकहरू मध्ये ५० देखि ५५ सम्म अङ्क दिने २ जना, ५६ देखि ६० सम्म अङ्क दिने ९ जना, ६१ देखि ६५ सम्म अङ्क दिने २ जना, उच्चतम अङ्क ६६ भन्दा माथि दिने परीक्षक २ जना र समान अङ्क ५६ र ५७ दिने २/२ जना रहेका छन्। दोस्रो समूहको औसत प्राप्ताङ्क ५९.४ देखिन्छ।

तेस्रो समूहको विद्यार्थीलाई १५ जना परीक्षकहरूमध्ये ५० अङ्क भन्दा कम दिने ४ जना, ५० देखि ५५ सम्म अङ्क दिने ६ जना, ५६ देखि ६० सम्म अङ्क दिने २ जना, ६१ देखि ६५ सम्म अङ्क दिने ३ जना, उच्चतम अङ्क ६६ भन्दा माथि दिने परीक्षक २ जना र समान अङ्क ५०.५ दिने ३ जना रहेका छन्। तेस्रो समूहको औसत प्राप्ताङ्क ५२.८ देखिन्छ।

५.३ उत्तर पुस्तिका परीक्षणमा फरक आउनाका कारणहरू

उत्तर पुस्तिका परीक्षणमा फरक आउनाका धेरै कारणहरू हुन्छन् जसमध्ये केही कारणहरूलाई तलको अनुच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ :

उत्तर पुस्तिका परीक्षण एक जटिल कार्य हो । विभिन्न शिक्षक शिक्षिकाको उत्तर पुस्तिका जँचाइमा फरक आउँछ । फरक आउनाका कारणहरू मध्ये तालिम प्राप्त शिक्षक र तालिम अप्राप्त शिक्षकहरूबाट उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्नाले, सरकारी र निजी विद्यालयका शिक्षकहरूबाट उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्नाले, परीक्षण कार्यलाई सहज रूपमा र जटिल रूपमा लिइनाले, विषय वस्तुको ज्ञानको कमीले र लेखन क्षमता, भाषाशैलीमा जोड, भाषिक शुद्धता, वर्णविन्यासको प्रयोग, ह्रस्व दीर्घका नियम आदि जस्ता कारणले प्रत्येक शिक्षकले प्रत्येक विद्यार्थीमा प्रदान गर्ने प्राप्ताङ्कमा फरकपन आउँछ ।

अध्याय छ

उपसंहार

प्रस्तुत शोधकार्यमा नि.मा.वि.तहका नेपाली विषयका उत्तर पुस्तिका परीक्षण सम्बन्धी अध्ययन गरिएको छ । अनुसन्धान गर्दा विभिन्न १५ जना शिक्षक-शिक्षिकाहरूलाई उत्तम, मध्यम र निम्न स्तरका ३ जना विद्यार्थीहरूको उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्न लगाइयो जसबाट निकालिएको निष्कर्ष र सुझावहरू निम्न अनुसार प्रस्तुत गरिएको छ ।

६.१ निष्कर्ष

नि.मा.वि. तहमा नेपाली उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन शीर्षकको शोधकार्य निर्माणका लागि उत्तर पुस्तिका परीक्षणलाई मुख्य आधार मानिएको छ । उत्तर पुस्तिका परीक्षणको सीमाभित्र रही उत्तर पुस्तिका परीक्षणको अध्ययन विश्लेषण गरी निम्न बमोजिम निष्कर्ष निकालिएको छ :

- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा अनिवार्य रूपमा रातो मसीको प्रयोग नभई कालो मसीको पनि प्रयोग भएको,
- परीक्षणका क्रममा सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् भन्ने प्रश्नको उत्तरमा कुनै कुनै शिक्षकहरूबाट पूर्णाङ्क जति दिइएको छ उत्तीर्णाङ्क पनि त्यति नै दिइएको,
- उत्तर पुस्तिकाको दायाँ वा बायाँ किनारमध्ये दायाँ किनारमा मात्र अङ्क प्रदान नगरी जहाँ पायो त्यही अङ्क प्रदान गरिएको,
- उत्तर पुस्तिका भित्रका सबै प्रश्नहरूको परीक्षण र तिनको सङ्ख्या गणना गरी सो अनुरूप नै बाहिरी पृष्ठमा अङ्क चढाउने काम गरिएको,
- आवश्यकताभन्दा बढी प्रश्नको उत्तरलाई रद्द गरी X चिन्हले काटिएको,
- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा एउटै लिपि देवनागरी लिपिमा मात्र अङ्क प्रदान गरिएको,
- परीक्षकले उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा उत्तर कुञ्जिकाको प्रयोग नगरेको,
- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा व्याकरणमा समेत एक रूपताका साथ अङ्क प्रदान नगरिएको,

- तालिम प्राप्त र अप्राप्त शिक्षकहरूका बिचमा उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा फरकपन देखा परेको,
- त्यस्तै सरकारी र निजी विद्यालयका शिक्षकहरूले उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा पनि फरक फरक नतिजा देखा परेको,
- परीक्षणलाई हल्का रूपमा लिएर कम अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू पनि छन भने पूर्णाङ्कमा जति अङ्क तोकेको छ त्यति नै अङ्क प्रदान गर्ने शिक्षकहरू पनि देखा परेका,

६.२ सुभाब

- उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा अनिवार्य रूपमा रातो मसीको प्रयोग गर्ने ।
- परीक्षणका क्रममा मार्किङ्स्किममा भएका निर्देशिका बुँदाहरूलाई अनुसरण गर्ने ।
- उत्तर पुस्तिकाको दायाँ वा बाँया किनारमध्ये दायाँ किनारमा मात्र अङ्क प्रदान गर्ने ।
- प्राप्ताङ्कलाई कूलयोगका रूपमा जोड्दा उत्तर पुस्तिकाको पहिलो वा अन्तिम दुबैपट्टिबाट जोड्ने र अन्त्यमा भित्री र बाहिरी पानामा निहित अङ्कमा एकरूपता छ छैन पुन : जाँच्ने ।
- उत्तर पुस्तिकाभित्रका सबै प्रश्नहरूको परीक्षण र तिनको सङ्ख्या गणना गरी सो अनुरूप नै बाहिरी पृष्ठमा अङ्क चढाउने र कुल प्राप्ताङ्कलाई अक्षरमा पनि लेख्ने ।
- आवश्यकताभन्दा बढी प्रश्नको उत्तर दिएको छ भने रद्द गर्ने तर परीक्षण भइ सकेको छ भने पहिला गरेकालाई कायम गरी पछि गरेको प्रश्नलाई रद्द गर्ने । यदि परीक्षण गरि सकिएको भए सबैभन्दा कम प्राप्ताङ्कलाई रद्द गर्ने ।
- परीक्षणका क्रममा विद्यार्थीहरूले लेखेका प्रश्नको उत्तर खाली पानापछि पनि कतै प्रश्नको उत्तर गरेको छ कि जाँच्ने साथै खाली पानाहरू छन भने ठाडो धर्कोले काटिदिने ।
- कुनै प्रश्नका लागि अङ्क दिँदा उत्तर पुस्तिकामा एउटै लिपि देवनागरी वा रोमन, अरेबिक लिपि मात्र प्रयोग गर्ने, जस्तै : ४० (चालिस), 40 (Forty)।
- उत्तर पुस्तिका परीक्षणका क्रममा नातावाद र कृपावाद जस्ता कुराहरूबाट अलग रहनु पर्ने ।
- मापनलाई बढी विश्वसनीय बनाउन परीक्षकले उत्तर पुस्तिका परीक्षण गर्दा उत्तर कुञ्जिकाको प्रयोग गर्नु पर्ने ।

सन्दर्भ सामग्री

- अधिकारी, हेमाङ्ग राज र वद्वि विशाल भट्टराई (२०६१), **प्रयोगात्मक शब्दकोश**, काठमाडौं :
विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
- गौतम, वासुदेव (२०५८), **नेपाली भाषा शिक्षण**, काठमाडौं : न्यु हिरा बुक्स एन्ड
इन्टरप्राइजेज ।
- ज.ब. रा., स्वयम् प्रकाश र अन्य (२०६७) **शिक्षामा मापन तथा मूल्याङ्कन**, काठमाडौं :
विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
-, (२०६८), **शैक्षणिक मूल्याङ्कन** काठमाडौं ।
- निरौला, वासुदेव, (२०६७), **प्रवेशिका परीक्षा २०६६ मा सोधिएका नेपाली विषयका
प्रश्नहरूको अध्ययन**, (अप्रकाशित एम.एड. शोधपत्र) त्रि.वि. शिक्षाशास्त्र सङ्काय ।
- नेपाली भाषा शिक्षा विभाग (२०६५), **सम्प्रेषण**, (अङ्क ५, वर्ष ५), कीर्तिपुर:
काठमाडौं ।
- पोखरेल, बालकृष्ण र अन्य (२०५८), **नेपाली बृहत् शब्दकोश**, काठमाडौं : नेपाल राजकीय
प्रज्ञा- प्रतिष्ठान ।
- पौडेल, माधव प्रसाद (२०५२), **जिल्लास्तरीय परीक्षा २०५१ मा उपयोग गरिएका कक्षा ८
को नेपाली भाषा विषयका प्रश्नहरूको विश्लेषण**, (अप्रकाशित एम.एड. शोधपत्र)
काठमाडौं : त्रि.वि. शिक्षाशास्त्र सङ्काय ।
- पौडेल, माधव प्रसाद (२०६७), **भाषिक मूल्याङ्कन**, काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।
- भट्ट, टिकेन्द्र प्रसाद (२०६७), **शैक्षिक मापन तथा मूल्याङ्कन प्रथम संस्करण**, काठमाडौं:
हेरिटेज पब्लिसर्स एन्ड डिस्ट्रिब्युटर्स प्रा.लि. ।
- भट्टराई, राम प्रसाद (२०६५), **भाषिक अनुसन्धान विधि**, काठमाडौं : शुभकामना प्रकाशन ।
- भण्डारी, पारसमणि र अन्य (२०६८), **भाषिक अनुसन्धान विधि**, काठमाडौं : पिनाकल
पब्लिकेसन प्रा.लि.।

शर्मा, केदार प्रसाद र माधव प्रसाद पौडेल (२०६८) नेपाली भाषा र साहित्य शिक्षण, (दो.सं.), काठमाडौं : विद्यार्थी पुस्तक भण्डार ।

शर्मा चिरञ्जीवी र निर्मला (२०६७), शैक्षणिक मूल्याङ्कन, काठमाडौं एम.के.पब्लिसर्स एन्ड डिस्ट्रिब्युटर्स प्रा.लि. ।

परिशिष्ट (क)

छनोटमा परेका विद्यालयहरू र शिक्षकहरू/शिक्षिकाहरू

क्र.स.	शिक्षकको नाम	विद्यालयको नाम	सरकारी	निजी	तालिम प्राप्त	
					छ	छैन्
१	पीताम्बर गैरे	श्री सोमनाथबाबा उ.मा.वि.		✓	✓	
२	रमेश पौडेल	श्री महाकवि देवकोटा ब.क्या.	✓		✓	
३	काशीराम सापकोटा	श्री सोमनाथ नि.मा.वि.	✓			✓
४	माया क्षेत्री	श्री साकुरा मेमोरियल बोर्डिङ		✓		✓
५	रामप्रसाद ज्ञवाली	श्री जनसेवा मा.वि.	✓		✓	
६	अमृता पाण्डेय	श्री वाक्वाणी उ.मा.वि.	✓		✓	
७	केशव बराल	श्री लिटिल एन्जल उ.मा.वि.		✓		✓
८	टिका पाण्डेय	श्री सोमनाथबाबा उ.मा.वि.		✓	✓	
९	शिव प्रसाद गैरे	श्री जनसेवा मा.वि.	✓		✓	
१०	डिल्लीराज ज्ञवाली	श्री जनसेवा मा.वि.	✓		✓	
११	गणपति भट्टराई	श्री जगन्नाथ उ.मा.वि.	✓		✓	
१२	रुक्मागत बस्याल	श्री महाकवि देवकोटा उ.मा.वि	✓		✓	
१३	कृष्णप्रसाद पाण्डेय	श्री रामनगर एकेडमी		✓	✓	
१४	प्रदिप कोइराला	द पायनियर बोर्डिङ स्कूल		✓		✓
१५	सुलोचना काफ्ले	श्री रमवापुर मा.वि.	✓		✓	

परिशिष्ट (ख)

नमुना प्रश्न पत्र

आधारभूत तह उत्तीर्ण परीक्षा-२०६९

कक्षा : ८

नवलपरासी

पूर्णाङ्क : १००

समय : ३:०० घण्टा

विषय : नेपाली

उत्तीर्णाङ्क : ३२

(मौलिक तथा सिर्जनात्मक उत्तरलाई विशेष प्रोत्साहन दिइने छ।)

१. कुनै चार प्रश्नहरूको सङ्क्षिप्त उत्तर दिनु होस् :

४×५=२०

क) कानून मानिसका लागि किन आवश्यक छ ?

ख) 'खसीको तौल' कथाका आधारमा युवकको चरित्र चित्रण गर्नु होस् ।

ग) विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालाले साहित्यका क्षेत्रमा पुर्याएको योगदान लेख्नु होस् ।

घ) 'ओखलढुङ्गा' कवितामा जन्मभूमिप्रतिको प्रेम कसरी व्यक्त गरिएको छ ?

ङ) हाम्रो देशमा पर्यटन व्यवसायको आवश्यकतामाथि चर्चा गर्नु होस् ।

च) 'हामी एउटै हौं' एकाडकीले दिन खोजेको मुख्य सन्देश के हो ?

छ) भूमियाको जीवनमा परिवर्तन आउनाका कारणहरू के थिए ?

२. कुनै एक प्रश्नको विवेचनात्मक उत्तर दिनु होस् :

१०×१=१०

क) गोपालप्रसाद रिमालले नेपाली साहित्यका क्षेत्रमा के कस्ता योगदान पुर्याएका छन् ?
लेख्नु होस् ।

ख) 'उपमन्युको परीक्षा' नामक कथाले के शिक्षा दिएको छ ? लेख्नु होस् ।

३. दिइएको अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नहरूको छोटो छरितो उत्तर दिनु होस् :

५

वातावरणीय प्रदूषण अन्तर्गत जल, स्थल, वायु, तापीय, ध्वनिदूषण पर्दछन् । उदाहरणका लागि कृषि उब्जिनको वृद्धि गर्नका लागि खेतवारीमा प्रयोग गरिने रासायनिक मलले हानिकारक जीवाणुलाई मात्र नष्ट नगरी उपयोगी जीवाणुलाई समेत मार्दछ । यसबाट स्थल प्रदूषण भई जल प्रदूषण समेत हुन्छ । औद्योगिकीकरणको फल स्वरूप त्यहाँबाट निःसृत हुने कार्बनडाइअक्साइड, मिथेन, नाइट्रस अक्साइड, क्लोरोफ्लोरो कार्बन र धुलोको वायु प्रदूषण बढ्छ । सूर्यबाट दिनमा पृथ्वीमा आएको

ताप हरितगृह प्रभावका कारण रातमा अन्तरिक्षमा फर्किन नसक्दा दिन प्रति दिन पृथ्वी तात्दै गएको छ । यसबाट तापीय प्रदूषणको अवस्था सिर्जना भएको छ । कलकारखाना र सवारी साधनहरूबाट निस्कने चर्को आवाजका कारण ध्वनिप्रदूषण हुन्छ । यी सबैबाट मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकूल प्रभाव पर्दै छ ।

प्रश्नहरू :

क) वातावरणीय प्रदूषण अन्तर्गत कुन कुन प्रदूषण पर्दछन् ?

ख) वायुप्रदूषण कसरी बढ्छ ?

ग) तापीय प्रदूषणको अवस्था कसरी सिर्जना भएको छ ?

घ) मानव स्वास्थ्यमा केले प्रतिकूल प्रभाव पार्दछ ?

ङ 'जीवाणु' र 'प्रदूषण' शब्दको अर्थ लेख्नु होस् ।

४. माथि प्रश्न नं. ३ मा दिइएको अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् : ५

५. तलकामध्ये कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नु होस् : ५

क) बाहिरी शत्रुलाई उठ्न दिनाको मूल कारण घरभगडा हो ।

ख) अधो मति, अधो गति

६. तलका मध्ये कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् : ५

क) आमाको प्रेम आफ्नो सन्तानप्रति कति गहिरो हुन्छ, त्यो तिमीले बुझ्न सकिदैनौ छौरी ।

ख) के हो ठूलो जगतमा ? पसिना विवेक

उद्देश्य के लिनु ? उडी छुनु चन्द्र एक ।

७. दिइएका बुँदाहरूको आधारमा छोटो कथा बनाउनु होस् : ५

गुरुले भनेको सिर्जनाले नमान्नु गुरुले सम्झाउनु टेर पुच्छर नलाउनु कक्षामा नवसी अन्तै अन्तै डुल्नु कक्षामा बसेर पढ्नेलाई पाखे भन्नु जाँचमा रिजल्ट आउँदा सबै उत्तीर्ण हुनु सिर्जना अनुत्तीर्ण हुनु उसको आँखा खुल्नु गुरुसँग क्षमा मागी अध्ययनमा लाग्नु ।

अथवा

विद्यालयको वातावरणले शिक्षामा पार्ने प्रभाव शीर्षकमा एउटा संवाद तयार गर्नु होस् ।

८. तलकामध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्द नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् : १०

- क) प्रयोगात्मक शिक्षा आजको आवश्यकता
ख) मलाई मनपर्ने साहित्यकार
९. तलका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् : ५
क) आफुले भ्रमण गरेको कुनै पर्यटकीय स्थलको जानकारी गराउँदै चितवनमा बस्ने आफ्ना साथीलाई एउटा पत्र लेख्नु होस् ।
ख) 'रासायनिक मल भन्दा प्राङ्गारीक मल नै बेस' भन्ने विषयको पक्षमा विपक्षीका तर्कको खण्डन गर्दै एउटा वादविवाद तयार गर्नु होस् ।
१०. रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् : ३
किताबी ज्ञानभन्दा प्रत्यक्ष अवलोकन भ्रमणबाट प्राप्त ज्ञानले हामी हाम्रो जीवनलाई राम्ररी अधि बढाउन सक्छौं भन्ने कुरामा शंका छैन ।
११. कोष्ठकमा दिइएको संकेतको आधारमा खाली ठाउँ भर्नु होस् : ४
क) एलिसाले दैनिकी (लेख् : पूर्ण वर्तमान)
ख) कुसुम र शिशिर परीक्षामा उत्तीर्ण । (हुँ: अज्ञात भूत)
ग) हामी शैक्षिक भ्रमण । (जा: इच्छार्थ)
घ) विवेक पत्रिका । (पढ्: सम्भावनार्थ)
१२. कोष्ठकमा दिइएको संकेतका आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् : ६
क) तिमी राम्रो कथा लेख्छौ । (कर्मवाच्य)
ख) उनीहरू मन लगाएर पढ्थे । (अकरण)
ग) खेलौनाहरू किनियुन । (कर्तृवाच्य)
घ) तँ सधैं असत्य बोल्छस् । (बहुवचन)
ङ) कवि कविता लेख्छन् । (स्त्रीलिङ्ग)
च) उनी परिश्रमी छन् । (द्वितीय पुरुष)
१३. रेखाङ्कन गरिएका शब्दबाट कारक पहिचान गरी लेख्नु होस् : २
किरणले घरको छतमा चढेर लड्डीले आँप फार्यो ।
१४. कोष्ठकबाट उपर्युक्त शब्द छान्नी खाली ठाउँ भर्नु होस् : ३
क) 'सर्वज्ञ' का विपरीतार्थक शब्द हो । (विज्ञ, अल्पज्ञ, पात्र)
ख) 'चन्द्रमा' को पर्यायवाची शब्द हो । (रवि, भानु, शशी)

- ग) श्रुतिसमभिन्नार्थक शब्द हुन् । (सम्पन्न-विपन्न, दया-माया, ढोका-धोका)
- घ) 'नयन' को शब्द आँखा हो । (विपरीतार्थक, पर्यायवाची, अनेकार्थक)
- ङ) अनेकार्थक शब्द हो । (तर, छर, मर)
- च) 'सुटुक्क' शब्द हो । (अनुकरणात्मक, लघुतावाची, पर्यायवाची)
१५. तलका शब्दहरूको अर्थ लेख्नु होस् : २
भगनावशेष, माधुर्य, करबद्ध, वैमनस्य
१६. अर्थ खुल्नेगरी वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस् : ५
इन्द्रको अगाडि स्वर्गको वयान रे, खुट्टो घुमाउनु, टुलुटुलु, परजीवी
१७. शुद्ध गरी सार्नु होस् : ५
रामले श्याम लाई भनिन् ओहो यस वर्षको परिक्षामा धेरै सजिलो प्रसन्न पो आएछन् ?

परिशिष्ट (ग)

विभिन्न शिक्षकहरूबाट प्रदान गरिएको प्राप्ताङ्कहरूलाई निम्नानुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

प्रश्न सङ्ख्या	गोपालको प्राप्ताङ्क
१	(क) २,३,४,२.५,२.५,२.५,३,३.५,२.५,३,३.५,४,३,४,३.५ (ख) ३.५,३,३,२.५,३,३,३.५,३.५,३.५,३,४.५,३,४,२.५ (च) २,३,३,२,२.५,३,३,३.५,३,४,२.५,३,४ (छ) २.५,३,४,२.५,३,३,३.५,३,३,३.५,३.५,४,२.५,३,३
२	४,५.५,७,६,५.५,६.५,६.५,६,७,७,८,६,६,६.५
३	४,४,४,४,४.५,४.५,५,५,५,५,५,५,५,५
४	२.५,२.५,४,२,२,१.५,१.५,२,२,१.५,२,२.५,३,२.५
५	३,३,४,३.५,३,४,३.५,२.५,४,४,३.५,४,२.५,४,३.५
६	३,३,४,३.५,३,३.५,३,३,३.५,३,२.५,४.५,२.५,४,३.५
७	२,२,२,२,२,१.५,२,२.५,२,२.५,२,२,२,३,२.५
८	५,६,७,६,६,६,६,६,६.५,७,८,५,६,७.५
९	३,३,४,३,३,३,३,४,३,३.५,४,४,३,४,३.५
१०	१.५,१,१,१,०.५,१,१,०.५,१,१,०.५,०.५,१,१,१
११	२,१,१,२,२,२,२,२,२,२,२,२,२,२
१२	३,२,५,२,२,२,२,२,२,२,२,४,४.५
१३	१,२,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,१,१
१४	२.५,२.५,२,३,२.५,३,३,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,३,२.५
१५	१.५,१,२,१.५,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,१,१.५,१,१,१.५
१६	५,५,४,४,३,३,२,२,३,३,५,४,३,४.५,४
१७	३,५,२.५,२,२,२,२.५,२,२,२,२.५,३,२

प्रश्न सङ्ख्या	दीक्षाको प्राप्ताङ्क
१	(क) २.५,३,३,२,२.५,२,२.५,३,२.५,३,३,४,२,४,३ (ख) २.५,२.५,२,२.५,२.५,२.५,२.५,३,३,३,२,४,२,३,३.५ (ङ) २.५,३.५,३,२.५,२.५,२.५,२.५,३,३,३.५,३,४,२.५,४,४ (च) ३,३.५,३,३,३,२.५,३,३.५,३.५,४,३,३.५,३,४,३.५
२	(ख) ५.५,६,५,५,५,४,५,६,७,७.५,६,५,६,५,६.५
३	३.५,३.५,४,४,४.५,४.५,५,५,५,५,५,५,५,५
४	३,५,४,२.५,२,२.५,२,२,१.५,१.५,२,२,४,३
५	३,३.५,२,३,३,२,३,३,३.५,४,३,३,२.५,३,३
६	३,४,३,२.५,३.५,३,३.५,३.५,३,३.५,३,४,२.५,४,४
७	२,२,२,२,३,२.५,३,३,३.५,४,३,४,३.५,४,३.५
८	६,७,६,५,६,५,४.५,४,६,७,७,८,५,४,७.५
९	३.५,४,३,३,३,३,३.५,४,४,३.५,४,४,३,३.५,४
१०	१.५,१,१,१,१,१,१,१,१,१,१,१,१,१,१,१
११	४,४,४,४,४,४,४,४,४,४,४,४,४,४,४,४
१२	२,०.५,२,२,२,२,३,३,२,२,३,२,३,२,२
१३	१,१,०.५,१,१,०.५,०.५,१,१,०.५,१,०.५,१,०.५
१४	३,२.५,२.५,३,२.५,३,३,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५
१५	१,२,२,१,०.५,१.५,०.५,०.५,०.५,०.५,०.५,१,१,१,१.५
१६	३,४,५,३,१,२,१,१,१,२,१,१,४,४.५
१७	३,१,५,२,२,३,३,३.५,२,२,४,३,३,४,४

प्रश्न सङ्ख्या	गणेशको प्राप्ताङ्क
१	(क) २,२.५,३,२,२.५,२,२.५,३.५,२,२.५,२.५,३,२,४,३ (ग) १.५,२.५,१,१,२.५,१.५,२,२.५,२,२,१,२,१.५,३,१ (घ) २.५,२.५,१,२,२.५,२,२.५,३,२,२,२,२,१,३,२ (च) २,३,२,१.५,३,२,३,३.५,२.५,२,२.५,३,१.५,३,२.५
२	२.५,४,२,२,४,३.५,५,५,२,४,३,३,४,४,४
३	२.५,३.५,३.५,४.५,४.५,४.५,४.५,४.५,५,५,५,५,५,५
४	१.५,४,३,२,२,१.५,२,३,२,१.५,२,२,२.५,४,२
५	३,३.५,३,२.५,३.५,३,२.५,४,२.५,३,३,४,२.५,३,३.५
६	२.५,४.५,३,३.५,३.५,४.५,४.५,३,२.५,३,३.५,४,३,४,३
७	३.५,२,२,१.५,२.५,३,३,२.५,३,३,३,३,२.५
८	४,६,४,३.५,५,५,५,३.५,४,५,५,७,४,५,४.५
९	३,३,३,३.५,२.५,३,३.५,२.५,२.५,३,३,३.५,२.५,३,४
१०	२.५,२,१.५,१.५,१,१,१.५,१,१,१,१,१.५,२,१.५
११	१,१,२,१,१,१,१,३,१,१,१,२,१
१२	४,४,४,३,३,३,३,०.५,४,३,४,३.५,३,२.५,१
१३	१,१,१,०.५,०.५,०.५,२.५,०.५,०.५,०.५,०.५,१,०.५
१४	२.५,३,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,२.५,३,२.५
१५	१.५,२,१.५,१,१.५,१.५,१.५,१,१,१,१.५,१.५,२,१.५
१६	३,५,५,२.५,४,२,३,३.५,२,४,५,५,४,४,४.५
१७	२,२,१.५,२.५,२,३.५,४,२,२.५,४,३,४,४,४.५

परिशिष्ट (घ)

अनुसन्धानको क्रममा छनोट गरिएका प्रश्नको उत्तरहरू

प्र.नं १ क) कानून मानिसका लागि किन आवश्यक छ ?

कुनै पनि व्यक्ति, समूह, समाज र सरकार सबैलाई अधिकार र कर्तव्यको सीमामा बाँध्ने नियमलाई कानून भनिन्छ । यसले व्यक्तिलाई ज्ञानी र सहनशील बन्न प्रोत्साहित गर्छ । यसले देशमा शान्ति-शुद्धता कायम गर्न, जनधनको रक्षा गर्न, व्यक्ति, समाज र राष्ट्रलाई अहित हुने कामहरू रोक्न मद्दत पुऱ्याउँछ तर मानिस विवेकशील प्राणी भएपनि उनीहरूको आहारिसे बानी कम भएको छैन, जति भएपनि मानिसले अझ बढी पाउन खोज्छ र यसका लागि हिड्न पुग्छ । कानूनले खराब काम गर्ने मानिसलाई कानून बमोजिम सजाय मात्र नदिई निर्दोष व्यक्तिलाई न्याय पनि दिने गर्छ । यसले मानिसलाई घेरा, दायरामा बाधेको हुन्छ । यसले समाजमा भाँडभैलो हुनबाट बचाउँछ र यसले देशमा शान्ति कायम राख्न मद्दत पुऱ्याउँछ ।

यदि कानून भएन भने देशमा अशान्ति फैलिन्छ । भाँडभैलो मच्चिन्छ र मान्छे आफ्नो अधिकारमा रमाउन पाउँदैन र ऊ स्वतन्त्र पनि हुँदैन । त्यसैले व्यक्ति, समाज र राष्ट्रका लागि कानून आवश्यक हुन्छ ।

प्र.नं १ ग) विश्वेश्वर प्रसाद कोइरालाले साहित्यका क्षेत्रमा पुऱ्याएको योगदान लेख्नुहोस् ।

वि.सं. १९७१ साल भाद्र २४ गते बनारसमा जन्मिएका विश्वेश्वर प्रसाद कोइरालाले नेपालको राजनीति तथा साहित्य दुवैतर्फ महत्त्वपूर्ण योगदान दिएका छन् । साहित्यतर्फको कुरा गर्दा उनी सुरुमा हिन्दी साहित्यमा प्रवेश गरेर बल्ल नेपाली साहित्यका क्षेत्रमा देखापरेका हुन् । नेपाली साहित्यिक योगदानको क्रममा उनले पहिलो पटक वि.सं. १९९२ सालको 'शारदा' पत्रिकामा 'चन्द्रवदन' कथा प्रकाशित गरेर नेपाली साहित्यमा प्रवेश गरेको पाइन्छ ।

विश्वेश्वर प्रसाद कोइरालाले नेपाली कथा र उपन्यासको भण्डार भर्न मद्दत गरेका छन् । 'दोषी चस्मा', 'तीन घुम्ती', 'नरेन्द्र दाई', 'हिटलर र यहूदी', 'सुम्निमा', 'बाबुआमा र छोरा', 'मोदिआइन', आदि साहित्यको भण्डार भर्न मात्र नभएर नेपाली कथामा मनोविज्ञानलाई भित्र्याएर उनले नेपाली साहित्यको क्षेत्रमा एउटा नयाँ मोड दिए । यसलाई नेपाली कथाको क्षेत्रमा एक महत्त्वपूर्ण उपलब्धि मानिन्छ । कथाको क्षेत्रमा उक्त महत्त्वपूर्ण उपलब्धि मानिन्छ । यसरी विश्वेश्वर प्रसाद कोइरालाले नेपाली साहित्यमा महत्त्वपूर्ण योगदान दिए ।

प्र.नं १ ड) हाम्रो देशमा पर्यटन व्यवसायको आवश्यकतामाथि चर्चा गर्नु होस् ।

कुनै पनि देशहरू घुम्दै विभिन्न कला, सभ्यता, संस्कृति, चालचलन, रहनसहन रीतिरिवाजको अध्ययन गर्ने मानिसलाई पर्यटक भनिन्छ । त्यस्ता पर्यटकहरू कुनै पनि देशका लागि अनमोल सम्पति मानिन्छन् । पर्यटकहरू जुन देशमा आउँछन् त्यस देशको आर्थिक उन्नति वृद्धि हुँदै जान्छ । त्यसकारण नेपाल जस्तो सुन्दर शान्त राष्ट्रमा पर्यटकहरूको सख्या वृद्धि गराउन पर्यटक व्यवसायले ठूलो मद्दत पुऱ्याउँछ । नेपालले सम्पूर्ण विश्वको सामु एक अलग्गै पहिचान राख्न सफल भएको छ । चारैतिर प्रकृतिले नै दिएको सुन्दर हरियाली विश्वको उच्च शिखर सगरमाथा, शान्तिका दूत गौतम बूद्ध जन्मिएको देश, मन्दिरहरूको देश र विश्वका सामु कहिल्यै नभुकेको एकमात्र राष्ट्र भएकोले यसले पर्यटकहरूको मन लोभ्याइ राखेको छ ।

देशमा घुम्दै आएका पर्यटकहरूलाई आहारविहार, भ्रमण, मनोरञ्जन, बसोबास र सूचना सम्बन्धी सुविधा दिनु पर्यटन व्यवसायको मूल उद्देश्य हो । यसबाट पर्यटकहरू खुसी भएर अरुलाई पनि हाम्रो देश घुम्न आउन प्रोत्साहित गर्छन् । उनीहरू जतिसक्थो धेरै दिन यस देशमा बसेर भूस्वर्गको आनन्द लिन चाहन्छन् । यसबाट हामीले विदेशी मुद्रा पनि भित्र्याउन सक्छौं र यदि पर्यटन व्यवसायहरू संचालन हुँदै गए भने थुप्रै बेरोजगारहरूले रोजगार पाउँछन् । पर्यटन व्यवसायको क्षेत्र विस्तृत र व्यापक हुने हुनाले यसले चारैतिर फाइदा गराउँछ ।

पर्यटन व्यवसायले गर्दा पर्यटकहरू पनि खुसी हुने र देशको आर्थिक उन्नति पनि हुने भएकोले हाम्रो देशमा पर्यटन व्यवसायको आवश्यकता छ ।

प्र.नं १ छ) भुमियाको जीवनमा परिवर्तन आउनाका कारणहरू के थिए ?

भुमिया सानैदखि नै आफ्नो गाउँमा चोरको रूपमा कहलिएको थियो । असत्य बोल्नु, हिंसा गर्नु र चोर्नु उसका लागि सामान्य भइसकेको थियो । उसले त्यस गाउँका सम्पूर्ण साधुमहात्मालाई गाउँमा कोही नयाँ मान्छे आए आफ्नो घरमा बास नदिइ मेरो घरमा पठाइ दिनु भनेर भनेको थियो । यस्तैमा एकदिन उसको भेट गुरु नानकसँग हुन्छ । साँभ भइ सकेकाले गुरु नानकले आफ्नो भ्रमणलाई त्यस दिनका लागि त्यही टुङ्ग्याएर भुमियाको घरमा बास बसे । साँभ गफगाफ गर्ने क्रममा गुरु नानकले सत्यता र इमान्दारीको बारेमा भने । हामीले कहिल्यै भुटो बोल्नु हुँदैन र कसैलाई ठगनु पनि हुँदैन भनेर उनले भने । उनले भन्दै गए “सत्य नै ईश्वर हो र ईश्वर नै सत्य हो । स्वर्ग जाने मूल मार्ग पनि सत्य हो । यदि हामी इमान्दार छौं र साँचो बोल्छौं भने केही पनि दुःख भोग्नु पर्दैन तर सत्यतालाई लुकायौं भने हामीले थुप्रै कृत्रिमता अपनाउनु पर्छ र अन्त्यमा पकडिनै जान्छौं ।”

गुरु नानकका यी कुरा सुनेर भुमिया केही प्रभावित भएको थियो । उसले आफैमाथि लाज मानेको थियो । खाना खाइसकेपछि गुरु नानकले भुमियाको बारेमा जान्न चाहन्छन् र भुमियाले पनि पश्चाताप र आत्मग्लानिको स्वरमा आफ्नो वास्तविकता बताउँछ । उसले प्रायश्चित्त गर्न चाहन्छ । गुरु नानकले उसलाई भुटो बोल्दैन, सत्यको अनुसरण गर्छ, जसको नुन खान्छु उसको कुभलो हुने काम गर्दन र कसैलाई सताउन्न भनि प्रतिज्ञा खुवाउँछन् तर पनि भुमिया एकदिन चोर्न भन्दै दरवारमा पुग्छ र फर्कने बेलामा भोक लागेकाले त्यहाँको चनाचटपट खाएर भाग्न थाल्छ तर उसलाई गुरु नानकसँग गरेको प्रतिज्ञाले सताउँछ र ऊ आफै राजा कहाँ गएर आत्मसमर्पण गर्छ ।

त्यसैले भुमिया सुधनुको कारण गुरु नानकले दिएको अर्तीलाई मानिन्छ । उसले त्यस अर्तीलाई जीवनमा पालना गर्छ, सत्यतालाई अँगाल्छ र अन्त्यमा सुधन्छ । त्यसैले गुरु नानकको उपदेशले नै भुमियाको जीवनमा परिवर्तन आएको मानिन्छ ।

प्र.नं. २क) गोपालप्रसाद रिमालले नेपाली साहित्यका क्षेत्रमा के कस्ता योगदान पुऱ्याएका छन् ? लेख्नु होस् ।

वि.स. १९७५ साल जेठ १८ गते काठमाडौंको लगनटोलमा जन्मिएका गोपाल प्रसाद रिमाल बाबु उमाकान्त रिमाल र आमा आदित्य कुमारी रिमालको पहिलो सन्तान हुन् । उनले नेपाली साहित्यको भकारी भर्ना अतुलनीय योगदान दिएका छन् ।

गोपाल प्रसाद रिमाल आधुनिक नेपाली कवि हुन् । उनले नेपाली कवितामा नवीन गद्य शैलीको प्रारम्भ गरि नेपाली कवितामा नयाँ मोड दिएका छन् । उनले विद्रोहको स्वर दिए र चेतनाको दीप बाले । नाटकका क्षेत्रमा पनि उनले नौलोपन दिए । उनले कविता र नाटकका माध्यमबाट नेपाली साहित्यकाशलाई उज्ज्वल तुल्याएका छन् ।

रिमालको जीवन निकै सङ्घर्षपूर्ण रहेको छ । उनले देशको विग्रदो सामाजिक तथा राजनीतिक अवस्थाप्रतिको असन्तुष्टि आफ्नो रचनामा व्यक्त गरेका छन् । यसले गर्दा राणाकालिन कठोर शासनकालको बेला जेलजीवन पनि भोग्नु परेको छ । निर्भिक व्यक्तित्व, क्रान्तिकारी विचारधारा र राष्ट्रवादी दृष्टिकोण भएकोले रिमाल समाजमा चाडै परिचित भए र उनको नाम नेपाली साहित्यमा अमर छ । उनका रचनामा युगको आकाङ्क्षा र भविष्यप्रतिको दरो विश्वास समेत प्रकट भएको पाइन्छ । रिमाल समाजलाई प्रगतितर्फ प्रेरित गर्न र उज्यालो भविष्यतर्फ संकेत गर्ने साहित्यकार हुन् ।

रिमाल साहित्य साधना र राजनीतिका क्षेत्रमा उत्तिकै सक्रिय रहे । उनी वि.सं. १९९२ सालदेखि नै साहित्य साधनामा संलग्न रहेका हुन् । उनका फुटकर कविताहरू 'आमाको सपना' कविता संग्रहमा संकलित छन् । उनका कवितामा भावुक प्रेम र सस्तो नाराबाजी पाइन्छ । उनी सामाजिक जागरणका कवि हुन् । सौन्दर्य र कोमल चेतनाका धनी रिमालका कवितामा उच्च कलात्मक अभिव्यक्ति पाइन्छ । त्यसैले थोरै कविता लेखेर पनि स्थापित र सक्षम कविका रूपमा रिमाल सबै नेपालीहरूमा लोकप्रिय छन् ।

'मसान' र 'यो प्रेम' रिमालद्वारा लिखित प्रसिद्ध नाट्यकृति हुन् । यी नाटकहरूमा उनले समाजको यथार्थचित्र उतारेका छन् । उनले नाटकीय क्षेत्रमा यथार्थवाद भित्राएर नेपाली नाटकमा नौलोपन दिएका छन् । उनले आफ्ना नाटकीय कृतिका माध्यमबाट नारी पुरुष बराबर हुन् र नारीलाई हेला गर्ने पुरुषको कहिल्यै भलो हुँदैन भन्ने सन्देश दिएका छन् ।

देश समाज र साहित्यको उत्थानमा रिमालको ठूलो योगदान रहेको छ । उनी सौन्दर्यप्रेमी र विनोदप्रिय पनि थिए । उनी स्वतन्त्र स्वभावका थिए । देशको स्वतन्त्रता र

मुक्तिका दृष्टिले उनी एक प्रतिष्ठित साहित्यकार मानिन्छन् । यसरी रिमालले आफ्ना कृतिहरू हामीलाई दिएर बिसि नसक्नु गुण लगाएका छन् । यसरी रिमालले नेपाली साहित्याकाशलाई उज्ज्वल पार्न अतुलनीय योगदान दिएका छन् ।

प्र.३ दिइएको अनुच्छेद पढी सोधिएका प्रश्नहरूको छोटो छरितो उत्तर दिनु होस् :

- क) वातावरणीय प्रदूषण अन्तर्गत जल, स्थल, वायु, तापीय र ध्वनि प्रदूषण पर्दछन् ।
- ख) उद्योगहरूबाट निस्कने कार्बनडाइअक्साइड, मिथेन, नाइट्रस अक्साइड, क्लोरोफ्लोरो कार्बन र धुलोले गर्दा हुन्छ ।
- ग) सूर्यबाट दिनमा पृथ्वीमा आएको ताप रातमा अन्तरिक्षमा फर्कन नसक्दा तापीय प्रदूषण सिर्जना भएको छ ।
- घ) मानव स्वास्थ्यमा वातावरणीय प्रदूषण (जल, वायु, स्थल, तापीय र ध्वनि प्रदूषण) ले प्रतिकूल प्रभाव पार्छ ।
- ङ) जीवाणु - किटाणु
प्रदूषण - फोहोर

प्र.४ माथि प्रश्न नं. ३ मा दिइएको अनुच्छेदको सारांश लेख्नु होस् :

जल, स्थल, वायु, तापीय र ध्वनिप्रदूषण हुनु भनेको वातावरणीय प्रदूषण भन्ने बुझिन्छ । खेतबारीमा रासायनिक मल छर्नाले उपयोगी जीवाणु समेत मर्छ । यसबाट स्थल प्रदूषण र जल प्रदूषण हुन्छ । उद्योगहरूबाट निस्किएको हानिकारक ग्याँसले वायु प्रदूषण गर्छ । हरितगृह प्रभावका कारण तापिय प्रदूषण बढ्दै गएको छ । सवारी साधन र कलकारखानाबाट निस्कने चर्को आवाजले ध्वनि प्रदूषण गरि मानव स्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पारेको छ ।

प्र.५ तलकामध्ये कुनै एक उद्धरणको भाव विस्तार गर्नु होस् :

- ख) अधो मति, अधो गति

प्रस्तुत गद्यांश कक्षा ८ को हाम्रो नेपाली किताबको पाठ २२ मा रहेको नुनको सोभो भन्ने कथाबाट लिइएको हो ।

यस पंक्तिमा लेखकले सम्पूर्ण पाठकहरूलाई कहिल्यै नराम्रो काम गर्नु हुँदैन, यदि नराम्रो कार्य गर्नु भन्ने त्यसलाई लुकाउनका लागि थुप्रै कृत्रिमता अपनाउनु पर्छ तर अन्त्यमा पोल खुलिसके पछि हामीलाई नराम्रो असर पर्छ । हामी सबैका नजरमा नराम्रा हुन्छौं र नराम्रो समय सुरु हुन्छ भन्नेका छन् ।

हाम्रो नराम्रो समय चलेका बेला हामी गलत काम गर्न पुग्छौं र त्यसको खुलासा हुँदा हामीले गर्दै नगरेको कामको पनि दोष पाउँछौं र त्यसैलाई अघो मति अघो गति भनिन्छ । मति भन्नाले व्यवहार र गति भन्नाले विकास अनि अघो भन्नाले कम भन्ने बुझिन्छ । मानिसले सधैं मानवहितका लागि कार्य गर्नुपर्दछ । मानिसको आन्तरिक सोचाइ स्वच्छ र निर्मल हुनुपर्छ । भनिन्छ - ठूलो रुखको ओत लागे फाइदा हुन्छ । हामीले तल्लो तहको वा स्तरको मानिसको संगत गर्नु भन्ने हाम्रो व्यवहार पनि निम्न स्तरको हुन्छ । नयाँ कुराको खोजी गर्न नयाँ ज्ञान र प्रयोगमा विकास गर्न हामी अगाडी बढ्नुपर्छ । मन खराब हुने मानिसले राम्रो काम गर्न सक्दैन । राम्रो काम नगरेपछि उसले सकारात्मक सोचाइ राख्न सक्दैन । नराम्रो सोचाइ लिने मान्छेले कहिल्यै र कसैको पनि विकास गर्न सक्दैन । “ठूलोको संग लागे गुवापान, सानाकासंग लागे नाककान ” भन्ने उखानबाट पनि ठूलाको संगत गर्नुपर्ने भन्ने कुरा स्पष्ट छ । यही नै उद्यो मति, अघो गतिको मूलभाव हो ।

प्र.६ तलका मध्ये कुनै एक प्रश्नको सप्रसङ्ग व्याख्या गर्नु होस् :

ख) के हो ठूलो जगतमा ? पसिना विवेक

उद्देश्य के लिनु ? उडी छुनु चन्द्र एक ।

प्रस्तुत पंक्ति कक्षा ८ को हाम्रो नेपाली किताबको पाठ १ मा रहेको ‘प्रश्नोत्तर’ शीर्षकको कविताबाट लिइएको हो । यसका रचयिता महाकवि लक्ष्मी प्रसाद देवकोटा हुन् ।

यस कवितामा देवकोटाले जीवनको मूलभावलाई सरल ढंगबाट प्रस्तुत गरेका छन् । कविताको यस पंक्तिमा कविले सम्पूर्ण पाठकहरूलाई आफै परिश्रम गरेर आफ्नो कमाइको

खाना खाने मान्छे नै ठूलो हुन्छ र हामीले कहिल्यै पनि सानो उद्देश्य लिनु हुँदैन भनेर भनेका छन् ।

संसारमा थुप्रै किसिमका मान्छे हुन्छन् । कोही असल विचारका त कोही खराब विचारका । कोही मान्छे अर्काको चोरी, डकैती गरेर बाँच्छन् भने कोही आफै मिहिनेत र परिश्रम गरेर आफ्नै कमाइमा बाँच्छन् । चोरी, डकैती गर्ने मान्छेलाई सबैले हेला गर्छन तर आफ्नो कमाइमा बाँच्नेलाई सबैले माया गर्छन अथवा मान्छन्, त्यो नै सबैभन्दा ठूलो हो । हामीसँग जे छ हामी त्यसैमा सन्तुष्ट हुनुपर्दछ । अर्काले घोडा चढे भन्दैमा आफूले धुरी चढ्नु हुँदैन । हामीले आफ्नै पसिना बगाएर आफ्नै विवेकले काम गर्नुपर्छ अनि बल्ल हामीलाई कामको महत्त्व हुन्छ ।

हामीले जीवनमा कहिल्यै पनि सानो उद्देश्य लिनु हुँदैन । हाम्रो उद्देश्य महान् हुनुपर्छ । जसले केही उद्देश्य लिँदैन उसले जीवनमा केही गर्न सक्दैन । हामीले चन्द्रमालाई छुने जस्तो ठूलो उद्देश्य लिनुपर्छ । हामीले अरुलाई ठग्ने नसोचेर अरुभन्दा अगाडी कसरी बढ्ने भनेर सोच्नुपर्छ भनी कविले भनेका छन् ।

प्र. ७ दिइएका बुँदाहरूको आधारमा छोटो कथा बनाउनु होस् :

सिर्जनाको बानी

कुनै समय कुनै गाउँमा सिर्जना नाम गरेकी एउटी केटी थिइन् । उनी कक्षा ८ मा पढ्थिन् तर गुरुले भनेको मान्दैन थिइन् । उनको परीक्षा नजिक आउन लागेको थियो तर उनी राम्रोसँग पढ्थिनन् न त गुरुले दिएको गृहकार्य नै गर्दथिन् । उनको यस्तो बानी देखेर सबैजना हैरान भइसकेका थिए । उनलाई गुरुहरूले पनि पटक पटक सम्झाउनु भयो तर उनले कसैलाई टेरिनन् । गुरुले कक्षामा पढाएको बेला पनि उनी कक्षामा नबसेर अन्तै डुल्ल जान थालिन् । उनले आफूले पढ्न छाडिन् र आफ्ना साथीहरू पढेको देख्दा उनीहरूलाई 'पाखे' भनेर पनि भनिन् ।

उनले परीक्षालाई धेरै महत्त्व दिएकी थिइन् । उनी सधैं डुलेर दिन बिताउँथिन् । यस्तैमा परीक्षा पनि आयो तर उनले अबै पनि राम्रोसँग पढिनन् । परीक्षा दिएको केही समयमा रिजल्ट पनि आइपुग्यो । रिजल्टमा सिर्जनाको कक्षाका सबैजना पास भएका थिए तर सिर्जना भने फेल भइन् । सबैले रातो टिका लगाएको देख्दा बल्ल उनलाई पहिले

नपढेकोमा पश्चाताप भयो । बल्ल उनको आँखा खुल्यो । उनले गुरुसँग क्षमा मागिन् र राम्रोसँग पढ्न थालिन् त्यसपछि उनी राम्रो अड्क ल्याएर पास भइन् ।

प्र.८ तलकामध्ये कुनै एक शीर्षकमा १५० शब्द नघटाई निबन्ध लेख्नु होस् :

प्रयोगात्मक शिक्षा आजको आवश्यकता

अहिले विश्व २१ औं शताब्दीमा चलिरहेको छ । यस समयमा विज्ञान र प्रविधिले थुप्रै प्रगति गरिसकेको छ । यसैकारण आज हामी दुंगे युगबाट आजको आधुनिक युगमा आउन सकेका छौं र यो स्थितिसम्म आउन शिक्षाले ठूलो भूमिका निभाएको छ । अहिले जताततै शिक्षाको खाँचो छ । यदि मानिस अशिक्षित भएको भए आजको यस्तो स्थितिसम्म आइपुग्ने थिएन । त्यसैले आजको युगमा शिक्षाले ठूलो भूमिका निभाएको छ ।

शिक्षा आफैमा सबैलाई महत्त्वपूर्ण हुन्छ । त्यसैले पनि प्रयोगात्मक शिक्षाले हाम्रो पठनपाठन क्रियाकलापलाई दिर्घायु र सजिलो बनाउन मद्दत गर्छ । त्यसैले खाली किताबी ज्ञान भन्दा प्रयोगात्मक ज्ञान आवश्यक हुन्छ । किताबमा पढेका कुरा हामीले सजिलैसँग भुल्न सक्छौं तर प्रयोगात्मक शिक्षाले गर्दा हामीले पढेको कुरा धेरै बेरसम्म हाम्रो दिमागमा रहिरहन्छ । जुन देशमा प्रयोगात्मक शिक्षाको व्यवस्था छ, त्यस देशमा विद्यार्थीहरू नै जान्ने हुन्छन् र त्यही देश नै छिटो विकास हुन सक्छ ।

आज हामी घरमै बसेर संसारको खबर पाउन सक्छौं, महिना दिन लाग्ने ठाउँमा हामी केही घण्टामै जान सक्छौं, चीनको खाना नेपालमा खान सक्छौं, यी सबै प्रयोगात्मक शिक्षाको विकासले गर्दा नै भएको हो । हामीले सपनामा पनि नसोचेका कुराहरू आज सम्भव भइसकेका छन् । यी सबै प्रयोगात्मक शिक्षाले गर्दा नै हो ।

हाम्रो देशका विद्यार्थीहरूलाई खालि किताबी ज्ञान दिइन्छ । उनीहरूले थुप्रै सामानका बारेमा जानकारी लिन्छन् तर त्यसलाई सहि तरिकाले उपयोग गर्न जान्दैनन् । प्रयोगात्मक शिक्षाको कारणले गर्दा विदेशका बच्चाहरूले घडी बनाउँछन् तर किताबी ज्ञानमा सिमित रहेको हुनाले हाम्रो देशका बच्चाहरू घडीको पिन फुस्कियो भने पनि पिन हाल्न घडी पसलमा जान्छन् । यसैबाट पनि प्रयोगात्मक ज्ञान र किताबी ज्ञानको अन्तर प्रष्टसँग थाहा पाउन सकिन्छ । त्यसैले आजको युगमा कुनै पनि कुराको विकास गर्नका लागि प्रयोगात्मक शिक्षाको आवश्यकता पर्दछ ।

प्र.९तलका मध्ये कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनु होस् :

लुम्बिनी भ्रमण

मिति : २०६०/०२/०७

प्यारो साथी, सागर

म यहाँ सन्चै छु । त्यहाँ तिमीलाई पनि सन्चै होला भन्ने आशा र विश्वास राख्छु । तिमीले पठाएको पत्र बल्ल हिजो मेरो हातमा पयो र खोलेर पढ्दा ज्यादै खुसी लाग्यो । त्यसमा पनि तिमी वार्षिक परीक्षामा प्रथम भएको थाहा पाउँदा खुसीको सिमानै रहेन् । तिमीले आफ्नो पत्रमा मलाई पनि छिट्टै पत्र पठाउन भनि लेखेका थियौं । त्यसैले म तिमीलाई आफूले घुमेको पर्यटकीय स्थलको बारेमा बताउँदै यो पत्र लेख्न गइ रहेको छु ।

गत साल हाम्रो विद्यालयबाट शैक्षिक भ्रमण भनेर लुम्बिनी गएका थियौं । सबै साथीहरूसँग रमाइलो गर्दै हामी घुम्यौ र गौतम बुद्धको जन्मस्थल, लुम्बिनीको बारेमा थप जानकारी पायौं । लुम्बिनीमा बुद्धको सम्भनामा थुप्रै देशहरूले बुद्धको मूर्ति र मन्दिर बनाएका रहेछन् । हामीले त्यो मन्दिरहरू भन्दा बाह्य ज्ञान पनि त्यहा गएर प्रत्यक्ष अवलोकन गर्न पाइयो । त्यहाँ कहिल्यै ननिभने शान्तिको दीप पनि हेर्‍यो । त्यस दीपले पनि नेपाललाई एक शान्तिप्रेमी देश भनेर चिनाएको छ । यसले थुप्रै विदेशीहरूलाई नेपाल एक शान्तिप्रेमी देश भनेर चिनाएको छ । यसरी थुप्रै मन्दिरहरू घुम्दै हामी साँझ घर फर्कियौं ।

त्यस दिन त हामीले साँझै रमाइलो गर्‍यो । अब त्यहाँ तिमी पनि भइदिएको भए अब रमाइलो हुने थियो । गौतम बुद्धको वास्तविक जीवनको सम्पूर्ण जानकारी पाइयो । दुःखको मूल कारण इर्ष्या हो भन्ने पाठ पनि सिक्‍यो । यसरी लुम्बिनी गएर हामीले धेरै कुरा सिक्ने र जान्ने मौका पायौं । यसको बारेमा तिमीसँग भेटमै विस्तार गरौला भन्दै म आफ्नो लेखिरहेको कलम बन्द गर्न चाहन्छु र तिमीले पनि अर्को पत्र चाडै नै कोर्ने छौं भन्ने आशामा बस्दछु ।

उही तिम्रो मिल्ने साथी

सेवा घिमिरे

पठाउने नाम : सेवा घिमिरे ठेगाना : सुनवल ६, नवलपरासी	पाउने नाम : सागर सापकोटा ठेगाना : चितवन, लंकु	टिकट
---	---	------

प्र.१० रेखाङ्कित पदहरूको पदवर्ग छुट्याउनु होस् :

किताबी	- विशेषण
भन्दा	- नामयोगी
हामी	- सर्वनाम
राम्ररी	- विशेषण
सक्छौ	- क्रिया
भन्ने	- विशेषण

प्र ११ कोष्ठकमा दिइएको संकेतको आधारमा खाली ठाउँ भर्नु होस् :

- क) एलिसाले दैनिकी लेखेकी छन् ।
- ख) कुसुम र शिशिर परीक्षामा उत्तीर्ण भएछन् ।
- ग) हामी शैक्षिक भ्रमण जाऔं ।
- घ) विवेक पत्रिका पढेला ।

प्र १२ कोष्ठकमा दिइएको संकेतका आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नु होस् :

- क) तिमीद्वारा राम्रा कथा लेखिन्छन् ।
- ख) उनीहरू मन लगाएर पढ्दैनथे ।
- ग) खेलौनाहरू किनौला ।
- घ) तिमीहरू सधैं असत्य बोल्छौं ।
- ङ) कवियत्री कविता लेखिन्छन् ।
- च) तिनीहरू परिश्रमी छन् ।

प्र.१३ रेखाङ्कन गरिएका शब्दबाट कारक पहिचान गरी लेख्नु होस् :

किरणले - कर्ता कारक

छानामा - अधिकरण कारक

लड्डीले - करण कारक

आँप - कर्म कारक

प्र.१४ कोष्ठकबाट उपर्युक्त शब्द छानी खाली ठाउँ भर्नु होस् :

- क) 'सर्वज्ञ' को विपरीतार्थक शब्द अल्पज्ञ हो ।
- ख) 'चन्द्रमाको पर्यायवाची शब्द शशी हो ।
- ग) ढोका-धोकाश्रुतिसमभिन्नार्थक शब्द हुन् ।
- घ) 'नयन' को पर्यायवाची शब्द आँखा हो ।
- ङ) तर अनेकार्थक शब्द हो ।
- च) 'सुटुक्क' अनुकरणात्मक शब्द हो ।

प्र.१५ तलका शब्दहरूको अर्थ लेख्नु होस् :

भग्नावशेष - भत्कीएर बाँकी रहेको अंश ।

माधुर्य - मधुरता, मीठोपन ।

करबद्ध - दुबै हात जोडेर अभिवादन गर्ने कार्य ।

वैमनस्य - शत्रुता, दुस्मनी ।

प्र.१६ अर्थ खुल्नेगरी वाक्यमा प्रयोग गर्नु होस् :

क) इन्द्रको अगाडी स्वर्गको बयान

उद्योगमा थुप्रै सफलता हासिल गरिसकेको सागरको अगाडि उद्योगको बारेमा ठूला ठूला गफ दिनु इन्द्रको अगाडि स्वर्गको बयान भने जस्तै हो ।

ख) रे

“तिमी त कहाँ घुम्न गएकी थियौं रे ! के यो साँचो हो ?” भनेर शिक्षकले सरुलाई सोध्नुभयो ।

ग) खुट्टो घुमाउनु

लगनशील भएर काम गर्न छोडेर खुट्टो घुमाउँदैमा टाठो/बाठो भइदैन, काले !

घ) टुलुटुलु

राम आफ्नो कक्षामा नयाँ साथीहरू देखेर टुलुटुलु हेरेर वसिरहयो ।

ङ) परजीवी

अर्काको भरमा बाँच्ने प्राणीहरूलाई परजीवी भनिन्छ ।

प्र.१७ शुद्ध गरी सार्नु होस् :

रामले श्यामलाई भन्यो, “ओहो! यस वर्षको परीक्षामा धेरै सजिला प्रश्न पो आएछन् ।”

(4) को उत्तर :- गुरु नानक ज्योतिषाको धर्म प्रमाण गौं
 भाउदा बास बलन पुगे उसले पनि गुरु नानकलाई
 भाएर सकार गरी राख्यो । गुरु नानक सत्यवादी
 थिए । उनले ज्योतिषलाई पनि हुन्न हुन्न हुन्न हुन्न
 जसको नून खड-द्व व्यसको धामलो हुने काम
 काहिमाथै गुरुहुने । सत्यवान्- इमानदारी ब-नुपर्द
 सत्यको बाटो छिड्दा काहिमाथै हु । रव रदन
 धनने जस्ता भाति उपदेउ गुरु - नकले थिए
 थला उपदेगले उसका भनना ~~थि~~ उजाय ४ पायो
 उ चोर डाँकु गौं छिडे पनि गुरु नानकका वाणीले
 पढी गएर राजाको आमान चोर्पडी च्यो ~~४~~ जाली
 उ क्षमा भयो च्यल दिनदेखी ज्योतिषको जीवनमा
 परिवर्तन आयो ।

को उत्तर :- खसीको तौल बच्चाका भाव्यमा पुपकको
 पौरत्र यसुकार छ । पुपक भएपछि पुष्टिमाथी पुपक
 थियो । उसले खसका इधारीमा बस्दा पनि धेरै नै
 बढ्यमा किनका कसका इधारीमा ~~र~~ होउग विजा
 खसीबाट लगेन सन्ध । यग पुकडगोले ~~वि~~ विर-याउने
 सन्ध च्याले हाताको पाम च्यती भति शोडन गडकोसी
 धपाउने, लोरो च्यनक जस्ता विभिन्न काम गर्न सकिन्छ
 सन्धे, यानाई ~~सु~~ पुपकको थियो च्याले बुढा
 ० भापारी र उ खसला तने लाग्दा उसले जुतामा ~~म~~ लगाए
 पार गच्यो किनकी उसलाई च्याहा थियो कि नचिनेको
 राजाको खसामा च्यले थला सिसा काटी बिडन सन्धे ।

(5)

11.5) अनि उ जुगता नै कगएए खेलेो पर गएयो चएलेो बुढा
 12) ७आपरी ए उ गउमा उई खाना मएन खाना नोईई
 13) गाली गई उलेले एयो गउउसई निर्जान अन्या विनकी
 14) उलेले चएना विभा सुखम कएकन पनि आसा लिएए
 15) आठन भागिलसई निशस गउउ-६ अनो एयो गउउ निर्जान
 16) सभान नो। चएले उलेले बुढा ७आपरीको चए जौंदा
 17) जुगता सुकपाल कगएए सिकुवाभो गउउको ए जुगता कएडा
 18) गगएए कसीका कियो पुढी अनो एको चोई पानीले
 19) कियो पखालाने पुषक ~~सिकुवाभो~~ सौन्देचने बुद्धिमानि विचयो

को उत्तर :-
 (क) को उत्तर :- गोपालप्रसाद मिश्रको जन्म वि.सं. 1564
 साल जेठ १२ गतेका दिन काठमाण्डौको लज्जतोलको
 घरको दोस्रो उनी एक आधुनिक नेपाली कवी हुन् उनले
 समाजमा नयाँ चेतना प्रचार विदेशको खबर निकाले
 पत्रकारिताको क्षेत्रको गुरुद्वारा शिक्षा प्राप्त गरेका थिए
 नेपाली साहित्यमा नविन गद्य शैलीको प्रारम्भ गरे
 यसरी उनले नाटक र कविताका माध्यमबाट नेपाली साहित्य
 लाई उज्वल तुल्याएका हुन्। निक्कीक अन्तिमको कान्तीका
 विचारधारा र शब्दवाद द्वन्द्वको घरका गोपालप्रसाद
 मिश्र नेपाली साहित्यमा अन्त अन्तिका रूपमा चिनिन्छन्
 उनका रचनामा युगको आकांक्षा, व्यक्तिगतताको दर्श
 विजय र देशको पतन हुने विरुपाको चित्रको पत्र अनि
 अे गोपालप्रसाद मिश्रले अनि उमेरदेखि नै आफ्नो
 प्रतिभाको परिचय दिएका हुन्। उनी अध्ययनमा माथी
 रुपी शब्दको चयनले गर्दा उनी 1552 सालको परीक्षामा
 उत्तम घरका लिए सासगरी उनी 1552 सालवही
 उत्तम परीक्षा दिएका हुन्। उनी गणनीति र पत्रकारिता

जिन दुःखदयों बियाँ। उनसे सबे पाने काम करने
 काम गयीं उसका चला हुआ कालपत्रा सबे गडले कर
 दिखता करके फिर। उसका चला कर नचिने धरित
 उसकाई - चिने; धरित कोही बिसन उ समाजम
 पाने एउता नकारक धरितका अपन कालिया, उसले
 सबेले दुणा गये उनले कसेले सुखयोग गेनेनम उ
 समाजमात अपकेलेत करकेको बियाँ चालेले गेने उसको
 जिन अद्या गति तमला एत र दुःखदयों र कष्टपुण
 एवम सेडजेती जिन जिउने पके बियाँ। उसको जिन
 मय समाज स्वयं यमा चाले करे गये-इ अद्या
 गति अद्या गति नचम सोच करके धरित सबे
 तसे रहन्छ।

भाष्य उपलेखित पद्धतीको तात्पर्य के क्ष
 लने उसके नचमो सबे दुणा उ सबे तसे रहन्छ। उसको
 बीषण सबे नचमो र तमला स्वयं सुख। सबे जे यल
 पद्धतीको मुख्य तात्पर्य

8

1 को उतर:-

(क) :- पुर्णकाले भन्दा १५ वर्षकी दुवा उनले कोरी आफो
 धिया पाएकी बिसन उसको नाम बियाँ मनु परिवारमा मनु
 सबेको पभारे करके बियाँ सबेले उसले धरे माया
 गये मनु चार वर्षको आएपछि उसले बियाँ-कुलमा
 अनो गयेमा चसपछि दुई वर्षपछि उसले वडीछग सुकत
 -मा सबे अनो गरियो सबे शुभल पढाउने बेलामा सबेले
 गवाड रामे एताको गालको भेरो हो चाने जाना बियाँन
 माया चस परिवारमा मनुले दिने गये शुभ पढापछि
 आशाले आउने गति पुर्णकाले मनुले के वरदे गयेन

सबको उगाये आसकाले मनुजसँ सबैले खेपने गुरो जास्ता
 सबै गुणधरक उलाले पुरो गरीदिन्धे मनुले पनि खेपने
 गुण अनि दिक पुत्राउध्या उ आसल खेपनापको
 लालक पिप्रा टपलीपनी कासिलेकाशी मनुले आभाजसँ
 खाना खेपने गुणमा दिक पाध्या उले कासिलेकाशी त
 खेपना मूषपाएट विनकारा आभाको धैरताको परीक्षा
 सिर झै गरी मनु पध्या । उ स्कुल पढे आसपदी
 स्कुलको वपनि गध्या स्कुलमा आएका पुत्रलक्षक मयाउठ
 के भैले अनि धामा कुरा गध्या मनुले आभाक कासको
 बरी मया लठक अनि सोहदा बध्या कासुल गरीएट
 पदी खेपको मया लठक अनि हगुनयो खेपले उ
 केधी बाढो पनि पिप्रा । एकदिन मनु स्कुल छुटे बस
 पाठन लठक पनडिल खेपी विण लठक पढीको आसकाले
 विध्या सात वर्षको उमेला मनुको भूध्या अनि गो धटनाले
 ध्यापु पुरीवारका सँधे सुध्या मनुले ध्यापुले सँधे मया मया
 बढीते पुषिकला पुषिकला विन बपिसम्म मनुको विडाकाज
 खेपलउदे सँधे सुध्या समथ विवेडने मनुको मयुले उनको
 डिबनमा उदासीले बाधेले बकेको जास्ता अनि एक दिन
 उनी मनुका सामानकरु हरपट परि सँधे बसेकी विडन
 टपसे बेलामा उनको धैरी धन्धमा आभा बका खोमनुकोल
 न भैये आला कालेको अनिउदे उनेले विवा खेपनी
 औषधी खोडन लागीन टपसे समथमा सुन्ध्याले आभाजसँ
 अनि आभा भाडि बितको पनि विन बसे आइसन्धो
 आइए पनि दडु मय मयल्लामा हुनुहुन्छ । के गो धरीवार
 पुनी दडुको गुने उल्लेखयेल देन के म प्रजुको
 धैरी खोडन अनि उउन गले पुषिकाले इ विन देन लठ
 के उरु धैरी आपनो सन्तानउति आभाको कति गधिया
 पुम हुन्छ टपे विभीले पुडन सन्दीनी धैरी अनि आयेकी
 विडन ।

(७)

पाठने
गोपाल शर्मा
सुनवल ६ नवलपरासी

पाठने
विश्वेश्वर झापा
का पत्रकार

उ. १०) को उत्तर :- कितवरी - नाम
शर्मा - विक्रमती ✗
शर्मा - लक्ष्मण ✗
शर्मा - विश्वेश्वर ✗
शर्मा - विश्वेश्वर ✗
शर्मा - लक्ष्मण ✗

उ. ११) को उत्तर :- (क) :- हाल साके दैनिकी लेखे भए।
(ख) कुसुम र मित्र पत्रिका उल्लेख हुने देखे। ✗
(ग) शर्मा शैक्षिक प्रमाण जान्छे।
(घ) विवेक पत्रिका पढे।

प्र. 42) को उत्तर :-

- (क) :- ~~विश्व~~ विभीषण रामा कथा लेखितो ✓
- (ख) :- सुनीलक भन लगार पदों नये ✓
- (ग) :- क्षमी खेलेना विन्दे ✓
- (घ) :- ~~विभी~~ क्षमी सबै भक्ष्य बोल्दौ ✓
- (ङ) :- ~~विभी~~ ~~उत्तरे~~ ~~विभी~~ ~~लेखित~~ | कालिभद्र ज्ञानिना
लेखन
- (च) :- विभीषण परिलक्षी छौ ✓

(4)

प्र. 43) को उत्तर :-

- किरणले - कर्त कान्त
- दानमा - ~~राम~~ ~~राम~~ ~~सम्पदान~~ कारण
- लक्ष्मीले - सम्पदान कारण
- आप - ~~राम~~ अधिकारण कारण

प्र. 44) को उत्तर :-

- (क) :- आत्मपूजा ✓
- (ख) :- जप ✗
- (ग) :- होका - धाका ✓
- (घ) :- समायाची ✓
- (ङ) :- द ✗
- (च) :- अनुकरणात्मक ✓

(2)

उ.व.य) को उतर:-

मजनावरोध - विद्या, अस्केट रकेको उरुं
आयुर्भ - शोभो ✓
करवङ - कल लगाइएको ✓
वेमनस्य - वेमन वा अपराध गरीएको

(१)

उ.व.६) को उतर:-

इन्द्रको अगाडि स्वर्गको ब्रह्मण :- रामले सत्य उभमित
को अगाडि अक्षय असत्य आए पनि इन्द्रको अगाडि
स्वर्गको ब्रह्मण अनेकै सङ्घको बनाएकाथो ✓

शुद्धे धुमाउनु :- रामले त शोभो बाटो वा शोभो बाटो
किइला कनडा शुद्धे धुमाउनु अर्क बाटो त किइयो |

उलुडुलु :- रामले रामले खाएको उत्राखात उलुडुलु
केल्यो ।

परजीवी :- धामीले लगाएको बाली धनीकारक परजीवीले
जुने सखाब बनायो ।

(४)

प्र. 42) को उत्तर :-

- (क) :- ~~विश्व~~ विभीषण रामा कथा लेखितो ✓
- (ख) :- उनीसक मन लगार पदो नये ✓
- (ग) :- क्षमी खेलेना किन्दो ✓
- (घ) :- ~~क्षमी~~ क्षमी सबै भक्ष्य बोल्दो ✓
- (ङ) :- ~~क्षमी उनीसक लेखितो~~ कौलिक ज्ञानिना
लेखन
- (च) :- विभीषण पारिवर्ती हो ✓ ५

प्र. 43) को उत्तर :-

- किरणले - कर्तव्यकारक
- दानमा - ~~सम्पत्ति~~ सम्पत्त्याद कारक
- लड्डीले - सम्पत्त्याद कारक
- आप - ~~सम्पत्ति~~ अधिकारण कारक

प्र. 44) को उत्तर :-

- (क) :- आत्मपूजा ✓
- (ख) :- उपजी ✗
- (ग) :- होका - धाका ✓
- (घ) :- समावाची ✓
- (ङ) :- द ✗
- (च) :- अनुकरणात्मक ✓

२

व्यक्तिवृत्त

नाम	-	सेवा कुमारी घिमिरे
जन्म मिति	-	२०४३/०२/२३
ठेगाना	-	सुनवल ६, नवलपरासी
बुबाको नाम	-	हरिलाल घिमिरे
आमाको नाम	-	लिला घिमिरे
लिङ्ग	-	स्त्री
राष्ट्रियता	-	नेपाली
धर्म	-	हिन्दु
रुचि	-	भ्रमण, अध्ययन, गीत सुन्ने
रगत समुह	-	B+ve
इमेल	-	nature_sewa2008@yahoo.com

शैक्षिक योग्यता

तह	शिक्षण संस्था	उत्तीर्ण साल	
एस.एल.सी.	श्री जनसेवा मा.वि. बिसासय, नवलपरासी	२०६०	द्वितीय
10 + 2	श्री महाकवि देवकोटा उ.मा.वि. सुनवल	२०६३	द्वितीय
स्नातक	श्री महाकवि देवकोटा बहुमुखी क्याम्पस, रमवापुर	२०६६	द्वितीय
स्नातकोत्तर	विश्वविद्यालय क्याम्पस कीर्तिपुर, काठमाडौं	२०७०	द्वितीय